

COMMON MINIMUM STANDARDS OF CIVIL PROCEDURE IN THE EU –

СПІЛЬНІ МІНІМАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЄС

1.1. Report with recommendations to the Commission on common minimum standards of civil procedure in the EU Committee on Legal Affairs, 06 June 2017 –

Доповідь, що містить рекомендації Комісії
щодо спільних мінімальних стандартів
цивільного процесу в ЄС, Комітет з правових
питань, 06 червня 2017 р.

**Motion for a European
parliament resolution with
recommendations to the
Commission on common
minimum standards
of civil procedure in the EU
(2015/2084(INL))**

The European Parliament,
– having regard
to Article 225 of the Treaty
on the Functioning of the
European Union (TFEU),
– having regard to Article 67(4)
TFEU and 81(2) TFEU,

**Пропозиція для резолюції
Європейського парламенту
з рекомендаціями
для Комісії про спільні міні-
мальні стандарти цивільно-
го процесу в ЄС
(2015/2084(INL))**

Європейський парламент,
– беручи до уваги статтю 225
Договору про функціонування
Європейського Союзу (ДФЄС),
– беручи до уваги частину
4 статті 67 та частину 2 статті 81
ДФЄС

- having regard to Article 19(1) of the Treaty of the European Union (TEU) and Article 47 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (the ‘Charter’),
- having regard to Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) and to the relevant case-law thereof,
- having regard to the working document on ‘Establishing common minimum standards for civil procedure in the European Union – the legal basis’,
- having regard to the European Added Value Assessment study from the European Added Value Unit of the European Parliament Research Service (EPRS) entitled ‘Common minimum standards of civil procedure’,
- having regard to the in-depth analysis from the Members’ Research Service of the EPRS entitled ‘Europeanisation of civil procedure: towards common minimum standards?’¹,
- having regard to the in-depth analysis from the Directorate General for internal policies entitled ‘Harmonised rules and minimum standards in the European law of civil procedure’²,

- беручи до уваги пункт 1 статті 19 Установчого договору Європейського Союзу (ДФЕС) та статтю 47 Хартії основних прав Європейського Союзу («Хартія»),
- беручи до уваги статтю 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод (ЄКПЛ) та відповідну судову практику,
- беручи до уваги робочий документ «Про встановлення спільних мінімальних стандартів цивільного процесу в Європейському Союзі – правова основа»,
- з огляду на дослідження Європейської системи додаткової вартості від Організації Європейської додаткової вартості Дослідницького Центру Європейського парламенту (ДЦЄП) під назвою «Спільні мінімальні стандарти цивільного процесу»,
- зважаючи на поглиблений аналіз Служби досліджень держав-членів ДЦЄП, що має назву «Європеїзація цивільного процесу: до спільних мінімальних стандартів?»
- з огляду на поглиблений аналіз Генерального директорату з внутрішньої політики «Гармонізовані правила та мінімальні стандарти в Європейському праві цивільного процесу»,

¹Europeanisation of civil procedure: towards common minimum standards [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/559499/EPRS_IDA%282015%29559499_EN.pdf.

²Harmonised rules and minimum standards in the European law of civil procedure’ Prof. Dr. Dres. h.c. Burkhard HESS, Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law [Electronic resource]. – Mode of access : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/556971/IPOL_IDA\(2016\)556971_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/556971/IPOL_IDA(2016)556971_EN.pdf).

- having regard to the European Law Institute (ELI)/ International Institute for the Unification of Private law (UNIDROIT) project on 'From Transnational Principles to European Rules of Civil Procedure'¹,
- having regard to the American Law Institute (ALI)/ UNIDROIT 'Principles of Transnational Civil Procedure'²,
- having regard to the 'Study on the approximation of the laws and rules of the Member States concerning certain aspects of the procedure for civil litigation', the so-called 'Storme Report'³,
- having regard to the preliminary set of provisions for the Rules of Procedure of the Unified Patent Court,
- having regard to the European *acquis* in the area of civil justice co-operation,
- зважаючи на проект Європейського інституту права (ELI) та Міжнародного інституту уніфікації приватного права (UNIDROIT) «Від транскордонних принципів до європейських правил цивільного процесу»;
- беручи до уваги проект Американського інституту права (ALI) та UNIDROIT «Принципи транскордонного цивільного процесу»,
- беручи до уваги «Дослідження щодо наближення законів та правил держав-членів щодо деяких аспектів процедури цивільного судочинства», так званий Звіт Сторма,
- зважаючи на низку попередніх положень для Правил процедури Єдиного патентного суду,
- беручи до уваги європейський *acquis* у сфері співробітництва в галузі цивільного правосуддя,

¹ From Transnational Principles to European Rules of Civil Procedure [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.europeanlawinstitute.eu/projects/current-projects-contd/article/from-transnational-principles-to-european-rules-of-civil-procedure-2/?tx_ttnews%5BbackPid%5D=179508&cHash=78dc1e71ac8a0e9b4cb56bdf4801de95.

Див. також: Ізарова І.О. Теоретичні засади цивільного процесу ЄС : Монографія / І. О. Ізарова. – Київ : ВД Дакор, 2015. – 336 с. – С. 52–64.

² American Law Institute (ALI)/ UNIDROIT 'Principles of Transnational Civil Procedure' [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.unidroit.org/english/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf>. Див. також: Ізарова І.О. Теоретичні засади цивільного процесу ЄС : Монографія / І. О. Ізарова. – Київ : ВД Дакор, 2015. – 336 с. – С. 39–51.

³ Storme M. Approximation of the laws and rules of the Member States concerning certain aspects of the procedure for civil litigation. Final Report. – Dordrecht, 1994. Див. також: Ізарова І. О. Майбутнє цивільного процесуального законодавства в Європі: проект М. Сторма / І. О. Ізарова // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія «Право». – 2014. – № 24. – Вип. 29. – Т. 1. – С. 144–148.

- having regard to the case-law of the Court of Justice of the European Union (CJEU) on the principles of national procedural autonomy and effective judicial protection¹,
- having regard to the 2016 EU Justice Scoreboard²,
- having regard to the 2016 CEPEJ Studies No 23 on ‘European judicial systems: efficiency and quality of justice’³,
- having regard to the 2016 EJTJN ‘Judicial Training Principles’⁴,
- having regard to its resolution of 2 April 2014 *on the mid-term review of the Stockholm programme*,
- having regard to Rules 46 and 52 of its Rules of Procedure,
- having regard to the report of the Committee on Legal Affairs (A8-0210/2017),
- беручи до уваги прецедентне право Суду Європейського Союзу (СЄС) на принципах національної процесуальної автономії та ефективного судового захисту,
- беручи до уваги Інформаційне табло ЄС з питань правосуддя 2016 р.,
- беручи до уваги дослідження Європейської Комісії з ефективності правосуддя 2016 р. доповідь № 23 «Про європейські судові системи: ефективність та якість правосуддя»,
- з огляду на «Принципи підготовки суддів» Європейської системи судових тренінгів (ЄССТ) 2016 р.;
- беручи до уваги свою резолюцію від 2 квітня 2014 р. щодо проміжного звіту про виконання Стокгольмської програми,
- беручи до уваги Правила 46 та 52 своїх Правил процедури,
- беручи до уваги доповідь Комітету з правових питань (A8-0210 / 2017),

---

¹ Див. *inter alia*: judgment of 16 December 1976, *Comet BV v Produktschap voor Siergewassen*, 45/76, ECLI:EU:C:1976:191 and judgment of 15 May 1986, *Marguerite Johnston v Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, 222/84, ECLI:EU:C:1986:206. Див. також: Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: Монографія. – Харків: Право, 2010. – 360 с. – С. 276.

² 2016 EU Justice Scoreboard [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

³ 2016 CEPEJ Studies No 23 on ‘European judicial systems: efficiency and quality of justice’ [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.coe.int/T/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2016/publication/REV1/2016_1%20-%20CEPEJ%20Study%2023%20-%20General%20report%20-%20EN.pdf.

⁴ Доступне онлайн: http://www.ejtn.eu/PageFiles/15756/Judicial%20Training%20Principles_EN.pdf

CJEU case-law on national procedural autonomy and effective judicial protection

A. whereas according to the CJEU's settled case-law on the principle of procedural autonomy, where there are no Union rules on the procedural aspects of a Union law related dispute, Member States are responsible for designating the courts having jurisdiction and for determining the details regarding procedures to be followed in respect of actions initiated to ensure the protection of rights conferred by the Union;

B. whereas according to that same case-law, national priority for procedural rules is subject to two important conditions: national procedural rules cannot be less favourable when applied to Union law related disputes than when applied to similar actions of a domestic nature (the principle of equivalence) and should not be framed in such a way that they render the enforcement of Union rights and obligations impossible in practice or excessively difficult (the principle of effectiveness);

Практика ССЕС щодо національної процедурної автономії та ефективного судового захисту

А. оскільки згідно з встановленою прецедентною практикою Суду Справедливості Європейського Союзу (ССЕС) щодо принципу процедурної автономії, у разі відсутності правил Союзу щодо процесуальних аспектів спору, що регулюється законодавством Союзу, держави-члени несуть відповідальність за призначення судів, що мають відповідну юрисдикцію, та для визначення деталей процедур, яких слід дотримуватись, подаючи позови на забезпечення захисту прав, наданих Союзом;

В. згідно з тим самим прецедентним правом, національний пріоритет процесуальних правил підпорядковується двом важливим умовам: національний процесуальний кодекс не може бути менш сприятливим, у разі коли він застосовується до спорів, що регулюються законодавством Союзом, ніж тоді, коли він застосовується до подібних спорів національного характеру (принцип еквівалентності), і не має бути так, що він не забезпечує можливості реалізації прав і обов'язків Союзу на практиці або надзвичайно ускладнює це (принцип ефективності);

C. whereas in the absence of Union provisions harmonising procedural rules, Member States' primacy to provide procedural rules for the enforcement of rights conferred by the Union does not extend to the introduction of new remedies in national legal orders to ensure the applicability of Union law;¹

D. whereas the body of case law established by the CJEU facilitates it in its cooperation with courts at Member State level, while improving understanding of Union law on the part of the citizens and of such courts;

The Charter

E. whereas the right to an effective remedy and to a fair trial, as enshrined in Article 47 of the Charter and in Article 6 ECHR, constitutes one of the fundamental guarantees for the respect of the rule of law and democracy and is inextricably linked to civil procedure as a whole;

F. whereas despite the fact that Article 47 of the Charter is binding, and Article 6 ECHR constitutes a general principle of Union law, the level of protection of the right to a fair trial in civil procedure, and in particular the balance

C. оскільки за відсутності єдиних гармонізованих процесуальних правил Союзу держави-члени мають перевагу щодо регулювання процесуальних відносин щодо реалізації прав, наданих Союзом, це не унеможливорює і не обмежує запровадження нових засобів правового захисту в національному законодавстві для забезпечення реалізації законодавства Союзу;

D. враховуючи те, що судова практика ССЄС полегшує співпрацю судів на рівні держав-членів, водночас покращуючи розуміння законодавства Союзу з боку громадян і таких судів;

Хартія

E. враховуючи, що право на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд, закріплені в статті 47 Хартії та в статті 6 ЄКПЛ, є одними з основних гарантій поваги до верховенства права та демократії, і вони нерозривно пов'язані з цивільним процесом у цілому;

F. незважаючи на те, що стаття 47 Хартії є обов'язковим положенням, а стаття 6 ЄКПЛ є загальним принципом Союзного права, рівень захисту права на справедливий судовий розгляд у цивільному процесі та, зокрема,

---

¹ See inter alia: judgment of 13 March 2007, Unibet (London) Ltd and Unibet (International) Ltd v Justitiekanslern, C-432/05, ECLI:EU:C:2007:163.

between the claimant's right of access to justice and the defendant's rights of the defence, is not harmonised across the EU;

G. whereas nevertheless, as a fundamental right, the right to a fair trial has been supplemented by several procedural secondary Union law acts, including the Small Claims Regulation¹, the Legal Aid Directive², the Collective Redress Recommendation³, the Consumer Injunctions Directive⁴ and the Competition Damages Directive⁵;

The Union acquis in civil justice cooperation

H. whereas European citizens, especially those who move across borders, are currently far more likely to come into contact with the civil procedure systems of another Member State;

баланс між правом заявника на доступ до правосуддя та правом відповідача на захист не гармонізовані в ЄС;

G. беручи до уваги те, що основним є право на справедливий судовий розгляд, яке було доповнено кількома процесуальними підзаконними актами Союзного законодавства, включаючи Регламент про процедуру вирішення дрібних спорів, Директиву про правову допомогу, Рекомендацію щодо колективних позовів, Директиву про судові заборони у споживацьких спорах та Директиву про збитки від недобросовісної конкуренції;

Союзне *acquis* щодо співробітництва у сфері цивільного правосуддя

H. враховуючи, що європейські жителі, передусім ті, хто перетинають кордони, сьогодні набагато частіше контактують із цивільним процесом іншої держави-члена;

¹ Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure.

² Council Directive 2002/8/EC of 27 January 2003 to improve access to justice in cross-border disputes by establishing minimum common rules relating to legal aid for such disputes.

³ Commission Recommendation of 11 June 2013 on common principles for injunctive and compensatory collective redress mechanisms in the Member States concerning violations of rights granted under Union law.

⁴ Directive 2009/22/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on injunctions for the protection of consumers' interests.

⁵ Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union.

I. whereas minimum procedural standards at Union level could contribute to the modernisation of national proceedings, a level playing field for businesses and increased economic growth thanks to effective and efficient judicial systems, while at the same time facilitating citizens' access to justice in the Union and helping to uphold the fundamental freedoms of the Union;

J. whereas increasingly, the Union legislature addresses issues of civil procedure not only horizontally, as with optional instruments,¹ but also in a sector-specific manner, within various policy fields, such as intellectual property², consumer protection or, recently, competition law;

K. whereas the piecemeal nature of the procedural harmonisation at Union level has been repeatedly criticised and the emergence of such sector-specific Union law of civil procedure challenges the coherence of both domestic

I. оскільки мінімальні процедурні стандарти на рівні Союзу могли б сприяти модернізації національних судових систем, створенню рівних умов для бізнесу та збільшенню економічного зростання за рахунок ефективної та продуктивної судової системи, одночасно сприяючи доступу громадян до правосуддя в Союзі і допомагаючи підтримувати основні свободи Союзу;

J. оскільки законодавча влада все більше розглядає питання цивільного процесу не лише у горизонтальній площині, як опційний або альтернативний інструмент, а й специфічно секторально, торкаючись різних правових інститутів, таких як інтелектуальна власність, захист прав споживачів або, останнім часом, законодавства про конкуренцію;

K. оскільки партикулярний характер процесуальної гармонізації на рівні Союзу неодноразово критикувався і виникнення подібного секторального законодавства Союзу у сфері цивільного процесу не сприятиме узго-

---

¹ See for instance the European Small Claims Regulation and the European Account Preservation Order Regulation. Див. детальніше главу 4 цього видання, а також : Ізарова І. О. Науково-практичний коментар до цивільного процесуального законодавства Європейського Союзу: перші загальноєвропейські процедури розгляду і вирішення цивільних та комерційних справ транскордонного характеру — видачі Європейського судового наказу й вирішення дрібних спорів. Частина 1 / І. О. Ізарова ; пер. з англ. І. О. Ізарової, А. В. Сизової. — Київ : ВД «Дакор», 2016. — 308 с.

² Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights.

civil procedure systems as well as of the various Union instruments;

L. whereas the proposed directive is aimed at introducing a framework for civil justice adjudication by systematising existing Union rules of civil procedure and extending their scope of application to all matters falling within the scope of Union law;

M. whereas the proposed directive is designed to help to achieve a more coordinated, coherent and systematic approach to civil justice systems not limited by the borders, interests and resources of an individual country;

The legal basis of the proposal

N. whereas pursuant to Articles 4(1) and 5(1) TEU (principle of conferral) the Union may legislate in a given area only if it has explicit competence to do so and in so far as it complies with the principles of subsidiarity and proportionality;

O. whereas within the existing Treaty framework, the main legal basis for the harmonisation of civil procedure is provided for in Title V

дженості національних систем цивільного процесу та інструментів Союзу;

L. враховуючи, що запропонована директива спрямована на запровадження основи цивільного судочинства шляхом систематизації чинних правил цивільного процесу Союзу та розширення їх сфери застосування на всі справи, що підпадають під сферу дії законодавства Союзу;

M. враховуючи, що запропонована директива сприятиме запровадженню більш скоординованого, узгодженого та комплексного підходу до цивільного судочинства, що не обмежуються кордонами, інтересами та ресурсами окремої країни;

Правова база пропозиції

N. незважаючи на те, що відповідно до частини 1 статті 4 та частини 1 статті 5 Установчого договору Європейського Союзу (принцип наділення повноваженнями), Союз може ухвалювати законодавство у певній сфері лише у тому разі, якщо він має чітко визначену компетенцію та якщо це відповідає принципам субсидіарності та пропорційності;

O. враховуючи, що в межах існуючого Установчого Договору основна правова база для гармонізації цивільного процесу передбачена в роз-

TFEU, in the Area of Freedom, Security and Justice;

P. whereas the requirement of a cross-border element for Union competence to be established has been maintained under the Lisbon Treaty, with the result that Union action in the area of civil justice is only possible if there are connecting factors in a case (e.g. residence, place of performance, etc.) pointing to at least two different Member States;

Q. whereas the general provision of Article 114 TFEU on the approximation of the provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States which have as their object the establishment and functioning of the internal market has been and is still being used as the legal basis for a wide range of sector-specific directives which harmonise certain aspects of civil procedure, such as for example the Intellectual Property Rights Enforcement Directive (IPRED) and the most recent Directive on Antitrust Damages;

R. whereas pursuant to Article 67(4) TFEU the Union should facilitate access to

ділі V ДФЄС, в положеннях про свободи, безпеку та правосуддя;

Р. враховуючи, що вимога щодо наявності транскордонного елемента для застосування компетенції Союзу має бути відповідно до Лісабонської угоди, в результаті дії Союзу у сфері цивільного правосуддя можливі лише за наявності кількох взаємопов'язаних елементів у справі (наприклад, місце проживання, місце розгляду справи тощо), що пов'язані з щонайменше двома різними державами-членами;

Q. оскільки загальне положення статті 114 ДФЄС про те, що наближення положень може бути встановлене законодавством, регламентами або адміністративними заходами держав-членів, а їх метою є розбудова та забезпечення функціонування внутрішнього ринку, як і було, так і є правовою базою для широкого кола галузевих директив, які гармонізують певні аспекти цивільного процесу, такі як, наприклад, Директива про захист прав інтелектуальної власності (IPRED) та найсучасніша Директива про збитки від недобросовісної конкуренції, пов'язані з антимонопольним правом;

Р. враховуючи, що згідно з частиною 4 статті 67 Європейського Союзу останній

justice, particularly through the principle of mutual recognition of judicial and extra-judicial decisions in civil matters, as exemplified in Article 81 TFEU;

Mutual Trust in the European Judicial Area

S. whereas the free movement of judicial decisions is intertwined with the need to create a sufficient level of mutual trust between judicial authorities of the various Member States as regards in particular the level of protection of procedural rights;

T. whereas 'mutual trust' is understood in this context as the confidence that Member States should have in each other's legal and judicial systems, and results in a prohibition on reviewing the actions of other States and their judiciaries;

U. whereas the principle of mutual trust serves for more legal certainty, providing citizens and businesses of the Union with sufficient stability and predictability;

V. whereas implementation of, and compliance with, the principle of mutual recognition of judgments, coupled with the approximation of laws, facilitates cooperation between the authorities and the legal protection of individual rights;

має сприяти доступу до правосуддя, зокрема через принцип взаємного визнання судових та позасудових документів у цивільних справах, як це зазначено в статті 81 ДФЄС;

Взаємна довіра в Просторі Європейського Правосуддя

S. враховуючи, що вільний обіг судових рішень пов'язаний з необхідністю досягнення достатнього рівня взаємної довіри між судовими органами різних держав-членів щодо, зокрема, рівня захисту процесуальних прав;

T. враховуючи, що термін «взаємна довіра» в цьому контексті розуміється як довіра, яку держави-члени повинні мати в межах правових і судових систем один одного, що тягне за собою заборону перегляду дій інших держав та їх судів;

U. оскільки принцип взаємної довіри слугує для більшої правової визначеності, забезпечуючи громадянам та підприємствам Союзу достатню стабільність і передбачуваність;

V. враховуючи, що реалізація та дотримання принципу взаємного визнання судових рішень разом з наближенням законодавства полегшує діяльність влади, спрямовану на захист прав громадян;

W. whereas a system of Union common minimum standards in the form of principles and rules, would serve as a first step for convergence of national regulations concerning civil procedure, establishing a balance between the fundamental rights of litigants in the interest of full mutual trust between the judicial systems of the Member States;

X. whereas the existence of, and respect for, procedural guarantees for the efficiency and efficacy of civil proceedings and the equal treatment of the parties are desirable and indeed necessary to ensure mutual trust;

Y. whereas the enactment of such a system of common minimum standards would also set a minimum level of quality of civil proceedings across the Union, thus contributing not only to the reinforcement of mutual trust between judiciaries, but also to the smoother operation of the internal market, as it is estimated that the procedural differences among Member States may, inter alia, constitute disturbances to trade and can deter businesses or consumers from exercising their internal market rights;

W. враховуючи, що система спільних мінімальних стандартів Союзу у формі принципів та правил слугуватиме першим кроком для зближення національних норм, що регулюють цивільні процесуальні відносини, встановлення балансу між основними правами учасників і інтересами забезпечення повної взаємної довіри між судовими системами держав-членів;

X. оскільки наявність і, відповідно, повага до процесуальних гарантій ефективності та продуктивності цивільного судочинства та забезпечення рівноправності сторін є бажаними та дійсно необхідними для забезпечення взаємної довіри;

Y. оскільки прийняття такої системи спільних мінімальних стандартів також забезпечить мінімальний рівень якості цивільного судочинства в усьому Союзі, що сприятиме не лише зміцненню взаємної довіри між судовими органами, а й вільному функціонуванню внутрішнього ринку Союзу, оскільки, як було зазначено, процесуальні відмінності між державами-членами можуть, серед іншого, створювати проблеми для торгівлі та перешкоджати підприємству або споживачеві реалізувати свої права на внутрішньому ринку;

Other considerations

Z. whereas the approximation of procedural regimes in the Union is necessary; whereas the proposed Directive is meant to be a first step in the process of further harmonisation and convergence of Member States' civil justice systems and of the creation of a Union Code of Civil Procedure in the longer-term;

AA. whereas the proposed Directive does not affect either the judicial organisation of the Member States or the principal characteristics of the manner in which civil litigation is conducted but facilitates more efficient national procedural rules;

AB. whereas it is therefore of the utmost importance to adopt and to properly implement legislation providing for the adoption of common minimum standards of civil procedure in the Union;

***

CJEU case-law on national procedural autonomy and effective judicial protection

1. Notes the pivotal role of the Court of Justice in establishing the foundations of the Union civil procedure, having shaped the understanding of what civil procedure means for the Union legal system;

Інші міркування

Z. враховуючи необхідність наближення процесуальних систем у Союзі; враховуючи, що запропонована Директива має стати першим кроком у процесі подальшої гармонізації та конвергенції цивільного судочинства держав-членів та створення у більш довгостроковій перспективі Цивільного процесуального кодексу Союзу;

А.А. Враховуючи, що запропонована Директива не впливає ні на судову організацію держав-членів, ні на основні характеристики способів регулювання судового процесу, але сприяє запровадженню найефективніших національних процесуальних правил;

АВ. враховуючи, що найголовнішим є важливість прийняття та належного застосування законодавства, яке передбачає ухвалення спільних мінімальних стандартів цивільного процесу в Союзі;

***

Практика ССЄС щодо національної процесуальної автономії та ефективного судового захисту

1. Відзначає провідну роль Суду в створенні основ цивільного процесу Союзу, формуючи розуміння того, що цивільний процес означає для правової системи Союзу;

2. Underscores however that while some procedural standards which are nowadays accepted as part of the Union procedural system were ascertained in the CJEU case-law, the contribution of the CJEU should ultimately be seen as standard-interpreting rather than standard-setting;

3. Stresses therefore that the rich experience of the CJEU in reviewing remedial and procedural rules as well as the compromises and the competing values the CJEU pursues are very instructive and should be taken into account for the purposes of introducing a horizontal umbrella instrument of a legislative nature containing common standards of civil procedure;

The Charter

4. Stresses that with regard to fair trial and access to justice, cooperation networks and databases enhancing judicial cooperation and exchange of information should be maintained and further expanded;

5. Warmly welcomes therefore the developments in e-justice, and most notably the creation of the European Judicial Network and of the European e-Justice Portal, which is to become a one-stop-shop in the area of justice in the Union;

2. Наголошує, що хоча деякі процесуальні стандарти, які нині приймаються як частина процесуальної системи Союзу, були встановлені в практиці ССЄС, внесок ССЄС, зрештою, слід розглядати як єдині підходи до тлумачення, а не стандартизацію;

3. Акцентує увагу, таким чином, що багатий досвід ССЄС щодо перегляду правил урегулювання та процедури розгляду, а також компромісів і конкуруючих цінностей, яких прагне ССЄС, є дуже повчальним і його слід враховувати з метою запровадження горизонтального комплексного документа законодавчого характеру, що містить загальні стандарти цивільного процесу;

Хартія

4. Наголошує, що у тому, що стосується справедливого судового розгляду та доступу до правосуддя, мережі співпраці та бази даних, що посилюють судову співпрацю та обмін інформацією, слід підтримувати та розширювати;

5. Надзвичайно вітає розвиток електронного правосуддя та, зокрема, створення Європейської судової мережі та Європейського порталу електронного правосуддя, що має стати єдиним центром у сфері юстиції в Союзі;

The Union acquis in civil justice cooperation

6. Calls also on the Commission to assess whether further measures to consolidate and strengthen a horizontal approach to the private enforcement of rights granted under Union law should be proposed and whether the hereby-proposed common minimum standards of civil procedure could be seen as promoting and ensuring such a horizontal paradigm;

7. Reiterates that the systematic collection of statistical data on the application and performance of existing Union instruments in the area of civil justice cooperation is of the utmost importance;

8. Invites in this context the Commission to assess whether additional implementing measures by the Member States could contribute to the effective application of self-standing Union procedures and contends that a robust and systematic supervisory process on the part of the Commission should be established for that purpose;

The legal basis of the proposal

9. Observes that Article 114 TFEU (harmonisation of the internal market) has been used to adopt a number of

Союзне *acquis* щодо співробітництва у сфері цивільного правосуддя

6. Закликає Комісію оцінити, чи слід запропонувати додаткові заходи з консолідації та зміцнення горизонтального підходу до забезпечення прав осіб, передбачених законодавством Союзу, і чи пропонувані цими спільними мінімальними стандартами цивільного процесу положення можуть розглядатися як заохочення та забезпечення такої горизонтальної парадигми;

7. Знову заявляє, що систематичний збір статистичних даних про застосування та реалізацію існуючих механізмів Союзу щодо співробітництва в сфері цивільного правосуддя є надзвичайно важливим;

8. Пропонує в цьому контексті Комісії оцінити, чи можуть додаткові імплементаційні заходи держав-членів сприяти ефективному застосуванню окремих процедур Союзу, заявляючи, що для цього слід забезпечити надійний та систематичний нагляд з боку Комісії;

Правова база пропозиції

9. Відзначає, що стаття 114 ДФЄС (гармонізація внутрішнього ринку) була використана для прийняття низки

Union acts with procedural implications; Article 114 on the approximation of the provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States which have as their object the establishment and functioning of the internal market has been and is still being used as the legal basis for a wide range of sector-specific directives which harmonise certain aspects of civil procedure such as, for example, the Directive on the enforcement of intellectual property rights (IPR);

10. Notes, however, that Article 81 TFEU provides for the adoption of measures in the area of judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, including measures for the approximation of the laws and regulations of the Member States, particularly when necessary for the proper functioning of the internal market; considers, therefore, that Article 81 TFEU constitutes the appropriate legal basis for the proposed legislative instrument;

11. Considers that the notion of 'cross-border implications' in the text of Article 81(2) TFEU regarding the adoption of civil justice cooperation measures should be construed in a broader manner and

актів Союзу для застосування у процесуальних відносинах; стаття 114 щодо наближення положень, встановлених законодавством, регламентами або адміністративними заходами держав-членів, метою яких є розбудова та функціонування внутрішнього ринку, як були так і будуть використовуватися як правова основа для широкого кола інструментів – конкретних директив, які гармонізують певні аспекти цивільного процесу, такі як, наприклад, Директива щодо забезпечення прав інтелектуальної власності (ПІВ);

10. Зазначає, однак, що стаття 81 передбачає затвердження заходів у сфері судової співпраці в цивільних справах, що мають транскордонні наслідки, включаючи заходи щодо наближення законодавства та правил держав-членів, зокрема, коли це потрібно для забезпечення нормального функціонування внутрішнього ринку; в зв'язку з цим вважаючи, що стаття 81 ДФЄС є відповідною правовою базою для запропонованого законодавчого інструменту;

11. Посилається на те, що поняття «транскордонних наслідків» у тексті частини 2 статті 81, беручи до уваги застосування заходів співробітництва у сфері цивільного правосуддя, має тлумачити-

should thus not be perceived as synonymous with 'cross-border litigation';

12. Underlines that the current interpretation of the notion 'matters with cross-border implications' is rather narrow and results in the creation of two sets of rules and two categories of litigants that might lead to further problems and unnecessary complications; stresses that a broader interpretation should therefore be adopted;

13. Stresses in that context that the hereby proposed common minimum standards of civil procedure would lead to further efficiencies if Member States extended their scope of application not only to matters falling within the scope of Union law, but in general to both cross-border and purely internal cases;

Mutual Trust in the European Judicial Area

14. Notes that the main activities of the Union in the European Area of Justice as far as civil justice is concerned, relate to the introduction of instruments on jurisdiction, pendency and the cross-border enforcement of judgments;

ся більш широко, і тому не слід сприймати його як синонім «транскордонних судових справ»;

12. Наголошує, що сучасне тлумачення поняття «справ, що мають транскордонні наслідки», є досить вузьким і створює два підходи до правил, що застосовуються, та дві групи учасників, що може призвести до подальших проблем та непотрібних ускладнень; підкреслюючи, що саме тому слід застосовувати більш широке тлумачення;

13. Акцентує увагу в зв'язку з цим, що запропоновані цим проектом спільні мінімальні стандарти цивільного процесу у подальшому стануть більш ефективними, якщо держави-члени розширять сферу їх застосування не лише до справ, що підпадають під сферу дії законодавства Союзу, а й загалом як до транскордонних, так і до внутрішніх справ;

Взаємна довіра до Простору Європейського Правосуддя

14. Відзначає, що основна діяльність Союзу в Європейському просторі правосуддя стосовно цивільного судочинства пов'язана із запровадженням відповідних інструментів щодо юрисдикції, правопорушення та транскордонного виконання судових рішень;

15. Reiterates and underlines that the free circulation of judgments has increased mutual trust between the national judiciaries, thus increasing legal certainty and providing sufficient stability and predictability for citizens and businesses in the Union;

16. Emphasises in that respect that mutual trust is a complex notion and that many factors play a role in building that trust, such as judicial education, cross-border judicial cooperation and exchange of experience and best practices between judges;

17. Notes that mutual trust may be fostered inter alia by non-legislative methods, such as judges cooperating within the European Judicial Network or participating in training;

18. Welcomes therefore the EJT's nine judicial training principles adopted at its 2016 General Assembly, in that they provide a common foundation and framework for Europe's judiciary and judicial training institutions alike;

19. Contends, nevertheless, that from a strictly legal viewpoint, mutual trust presupposes, at a very fundamental level, that national judiciaries in the Union per-

15. Знову підтверджує і підкреслює, що вільний обіг судових рішень підвищив взаємну довіру між національними судовими органами, збільшивши тим самим правову впевненість і забезпечивши достатню стабільність і передбачуваність для громадян та бізнесу в Союзі;

16. Наголошує в зв'язку з цим, що взаємна довіра є складним уявленням і що багато факторів відіграють роль у формуванні такої довіри, як, наприклад, судова освіта, транскордонне співробітництво у сфері правосуддя, обмін досвідом та найкращою практикою між суддями;

17. Відзначає, що взаємна довіра може бути забезпечена, серед іншого, не лише законодавчими методами, а й, зокрема, такими, як співробітництво судів у межах Європейської судової мережі або участі у тренінгах;

18. Вітає дев'ять принципів підготовки ЄССТ, які було ухвалено на Генеральній Асамблеї у 2016 р., оскільки вони забезпечують загальну основу для європейської судової системи і судових навчальних тренінгів також;

19. Посилається, однак, на те, що із суто юридичної точки зору взаємна довіра передбачає, що на фундаментальному рівні процесуальні механізми, передбачені у на-

ceive each other's procedural arrangements – on both the level of law-on-the-books and of law-in-action – as guaranteeing fair civil proceedings;

20. Points out therefore, that the elaboration of systematic, minimum standards of Union civil procedure in the form of an across-the-board horizontal directive, would lead to increasing mutual trust among Member States' judiciaries and ensure a common, Union-wide balancing of fundamental procedural rights for civil cases, creating a more deeply rooted general feeling of justice, certainty and predictability throughout the Union;

Common minimum standards of civil procedure

21. Emphasises that effective civil procedure systems play a crucial role for upholding the rule of law and the Union's fundamental values. They are also a prerequisite for sustainable investment and a business- and consumer- friendly environment;

22. Considers that the lack of clarity about limitation periods for citizens, consumers and companies in disputes having cross-border impli-

ціональних судових системах у Союзі, відповідають загальним вимогам – не тільки на папері, а й на практиці – як такі, що забезпечують справедливий розгляд цивільних справ;

20. Наголошує в зв'язку з цим, що систематичне запровадження мінімальних стандартів цивільного процесу Союзу у формі загальнодержавної горизонтальної директиви приведе до збільшення взаємної довіри між судовими органами держав-членів і забезпечення спільного загальноєвропейського балансу основних процесуальних прав у цивільних справах, глибокого вкорінення загального почуття справедливості, впевненості та передбачуваності в усьому Союзі;

Спільні мінімальні стандарти цивільного процесу

21. Підкреслює, що ефективні системи цивільного процесу мають вирішальну роль у забезпеченні верховенства права та основних цінностей Союзу. Вони також є необхідною умовою для забезпечення стабільних інвестицій та сприятливого середовища для бізнесу та споживачів.

22. Вважає, що відсутність єдиних підходів щодо визначення строків давності для громадян, споживачів і підприємств у спорах, які мають

cations can hinder access to justice. Calls thus on the Commission and Member States to assess the feasibility and desirability of harmonising those limitation periods in civil proceedings;

23. Finds that there is a clear need for legislation to provide for a set of procedural standards applicable to civil proceedings and calls on the Commission to proceed with the delivery of its action plan for the implementation of the Stockholm programme;

24. Pursuant to Article 225 TFEU, requests therefore the Commission to submit by 30 June 2018, on the basis of Article 81(2) TFEU, a proposal for a legislative act on common minimum standards of civil procedure, following the recommendations set out in the Annex hereto;

25. Confirms that the recommendations annexed to this motion for a resolution respect fundamental rights and the principles of subsidiarity and proportionality;

26. Considers that the requested proposal does not have financial implications, as the introduction of minimum standards of civil procedure will lead to economies of scale in terms of reduced costs for litigants and their representatives who will not

транскордонні наслідки, може перешкоджати доступу до правосуддя. Відповідно закликаючи Комісію та держави-члени оцінити доцільність та бажаність узгодження цих строків у цивільному процесі;

23. Вважає, що існує очевидна потреба передбачити у законодавстві низку процесуальних стандартів у сфері цивільного процесу, і закликає Комісію продовжувати реалізацію плану дій щодо здійснення Стокгольмської програми;

24. Згідно зі статтею 225 ДФЄС, просить Комісію подати до 30 червня 2018 р., на підставі частини 2 статті 81, пропозиції щодо законодавчого акта про спільні мінімальні стандарти цивільного процесу, а також рекомендації, викладені у додатку;

25. Підтверджує, що рекомендації, що містяться в додатку до цієї пропозиції резолюції, засвідчують повагу до основних прав і відповідають принципам субсидіарності та пропорційності;

26. Вважає, що ця пропозиція не має фінансових наслідків, оскільки запровадження мінімальних стандартів цивільного процесу приведе до економії з точки зору зниження витрат для сторін та їх представників, принаймні щодо тих, хто не знайомий з

need to familiarise themselves with a different country's civil procedure regime;

27. Instructs its President to forward this resolution and the accompanying recommendations to the Commission and the Council, and to the Parliaments and Governments of the Member States.

особливостями цивільного процесу в іншій країні;

27. Доручає своєму Голові передати цю резолюцію та супутні рекомендації Комісії та Раді, а також парламентам та урядам держав-членів.

**ANNEX TO THE MOTION FOR
A RESOLUTION: RECOMMENDATIONS FOR A DIRECTIVE
OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
ON COMMON MINIMUM STANDARDS OF CIVIL PROCEDURE
IN THE EU**

A. PRINCIPLES AND AIMS OF THE PROPOSAL REQUESTED

**ДОДАТОК ДО РЕЗОЛЮЦІЇ:
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ПРО СПІЛЬНІ МІНІМАЛЬНІ
СТАНДАРТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЄС**

A. ПРИНЦИПИ І ЦІЛІ ПРОПОЗИЦІЇ

1. In the Union, enforcement of law before courts remains largely the matter of national procedural rules and practice. National courts are also Union courts. It is therefore for the proceedings before them to ensure fairness, justice and efficiency as well as effective application of Union law.

2. The implementation of the principle of mutual recognition of judgments in civil matters has increased Member States' trust in each

1. У Союзі застосування закону судами залишається переважно питанням національних процесуальних правил та практики. Національні суди є також судами Союзу. Саме тому для розгляду справ у цих судах потрібно забезпечити справедливість, правосудність та ефективність, а також ефективне застосування законодавства Союзу.

2. Запровадження принципу взаємного визнання судових рішень у цивільних справах збільшило довіру держав-членів до систем цивільного

other's civil justice systems, while measures for the approximation of the laws and regulations of the Member States can facilitate cooperation between the authorities and the judicial protection of individual rights. The extent of mutual trust is very much dependent on a number of parameters, which include, inter alia, mechanisms for safeguarding the rights of the claimant or the defendant while guaranteeing access to courts and justice.

3. Although the Member States are party to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR), experience has shown that that alone does not always provide a sufficient degree of trust in the civil justice systems of other Member States. National civil procedure rules of the Member States vary considerably, often in terms of some fundamental procedural principles and guarantees, thus risking that mutual trust and confidence between judicial authorities might be hindered.

4. It is therefore necessary, in order to protect the fundamental rights and freedoms of the Union citizens, to help modernise national procedures and to ensure a level playing field for businesses and increased growth thanks

судочинства кожного з них, однак заходи щодо наближення законів і регламентів держав-членів можуть сприяти більшій співпраці між владою та державами-членами у сфері судового захисту прав особи. Сфера взаємної довіри багато в чому залежить від низки чинників, які охоплюють, зокрема, механізми захисту прав позивача або відповідача, водночас гарантуючи доступ до судів та правосуддя.

3. Хоча держави-члени є учасниками Конвенції про захист прав людини та основних свобод (ЄКПЛ), досвід показує, що вона єдина не завжди забезпечує достатній рівень довіри до систем цивільного судочинства інших держав-членів. Національні правила цивільного процесу держав-членів значно відрізняються, часто з точки зору деяких основних процесуальних принципів та гарантій, що, таким чином, може завадити взаємній довірі та довірі між судовими органами.

4. Тому для захисту основних прав та свобод громадян Союзу потрібна допомога у модернізації національних процедур та забезпеченні рівних умов та подальше зростання бізнесу завдяки ефективним правовим системам,

to effective and efficient legal systems, to adopt a directive further developing the minimum standards set out in the Charter and in the ECHR. The proper legal basis for such a proposal is Article 81(2) TFEU, which concerns measures in the field of judicial cooperation in civil matters. The directive is to be adopted by means of the ordinary legislative procedure.

5. Common minimum standards of civil procedure are deemed necessary to form a sound basis for the approximation and improvement of national laws, in view of the flexibility it gives to Member States in preparing new civil procedure laws while reflecting a general consensus on the principles of civil justice practice.

6. Common minimum standards should lead to increased confidence in the civil justice systems of all Member States, which, in turn, should lead to more efficient, faster and more flexible judicial cooperation in a climate of mutual trust. Such common minimum rules should also remove obstacles to the free movement of citizens throughout the territory of the Member States, thus ensuring that especially citizens travelling abroad would no longer

зокрема, шляхом прийняття директиви для подальшого розвитку мінімальних стандартів, викладених у Хартії та в ЄКПЛ. Належною юридичною підставою для такої пропозиції є частина 2 статті 81, що стосується заходів у сфері судової співпраці у цивільних справах. Директива має бути ухвалена в порядку звичайної законодавчої процедури.

5. Спільні мінімальні стандарти цивільного процесу вважаються необхідними щодо формування належної основи для наближення та вдосконалення національного законодавства з огляду на гнучкість, яку вона надає державам-членам у підготовці нових законів про цивільний процес, відтворюючи загальний консенсус щодо принципів практики цивільного судочинства.

6. Спільні мінімальні стандарти мають сприяти підвищенню довіри до систем цивільного судочинства всіх держав-членів, що, своєю чергою, повинно привести до ефективнішої, швидшої та більш гнучкої судової співпраці в умовах взаємної довіри. Такі загальні мінімальні правила мають також усунути перешкоди для вільного пересування громадян на всій території держав-членів, тим самим гарантуючи, що громадяни, які виїжджають за кордон, більше не будуть

be hesitant about dealing with civil justice systems of other Member States.

7. The proposed directive is not aimed at substituting national civil procedure systems in their entirety. While respecting national specificities and the fundamental right to an effective remedy and to a fair trial, which ensures effective and efficient access to justice, it is aimed at establishing common minimum standards regarding the function and conduct of Member States' civil proceedings in relation to all matters falling within the scope of Union law. It is also aimed at providing a basis for the gradual deepening of the approximation of civil procedure systems of Member States.

8. The proposal does not affect Member States' provisions regarding the organisation of their courts and their rules regarding the appointment of the judges.

9. The present proposal complies with the principles of subsidiarity and proportionality, as the Member States cannot act alone to set up a set of minimum standards of civil procedure, and the proposal does not go

стурбовані проблемами, пов'язаними з особливостями системи цивільного судочинства інших держав-членів.

7. Запропонована Директива не спрямована на заміну національного цивільного процесу в повному обсязі. Поважаючи національну специфіку та фундаментальне право на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд, який забезпечує ефективний та продуктивний доступ до правосуддя, вона спрямована на встановлення спільних мінімальних стандартів щодо функціонування та здійснення цивільного судочинства в державах-членах для всіх справ, що підпадають під сферу дії законодавства Союзу. Вона також спрямована на розбудову основи для подальшого поступового поглибленого наближення систем цивільного процесу держав-членів.

8. Ця пропозиція не впливає на положення держав-членів щодо організації своїх судів та їх правил стосовно призначення суддів.

9. Ця пропозиція відповідає принципам субсидіарності та пропорційності, оскільки держави-члени не можуть самостійно діяти, щоб встановити сукупність мінімальних стандартів цивільного процесу, і ця пропозиція не

further than absolutely necessary in ensuring effective access to justice and mutual trust in the Union.

B. TEXT OF THE PROPOSAL REQUESTED

Directive of the European Parliament and the Council on common minimum standards of civil procedure in the EU

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 81(2) thereof,
Having regard to the European Parliament's request to the European Commission,
Having regard to the proposal from the European Commission,

After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,
Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee,
Acting in accordance with the ordinary legislative procedure,
Whereas:

(1) The Union has set itself the objective of maintaining and developing an area of freedom, security and justice, in which the free movement of persons is ensured. For the gradual establishment of such an area, the Union is to adopt

виходить за межі необхідного для забезпечення ефективного доступу до правосуддя та взаємної довіри в Союзі.

В. ТЕКСТ ПОДАНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Директива Європейського парламенту та Ради щодо спільних мінімальних стандартів цивільного процесу в ЄС

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,

Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема, частину 2 статті 81,
Беручи до уваги запит Європейського парламенту до Європейської Комісії,
Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії,

Після передачі проекту законодавчого акта національним парламентам,
Беручи до уваги висновок Європейського економічного та соціального комітету,
Діючи відповідно до звичайної законодавчої процедури,
Враховуючи, що:

(1) Союз поставив за мету підтримувати та розвивати зону свободи, безпеки та справедливості, в якій забезпечується вільне пересування людей. Для поступового створення такого простору Союз має ухвалити за-

measures relating to judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, particularly when necessary for the proper functioning of the internal market.

(2) Pursuant to Article 81(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union, those measures should be aimed at ensuring, inter alia, the mutual recognition and enforcement of judgments between Member States, the cross-border service of documents, the cooperation in the taking of evidence, effective access to justice and the elimination of obstacles to the good functioning of civil proceedings, if necessary by promoting the compatibility of the rules on civil procedure applicable in the Member States.

(3) According to the Presidency conclusions of the European Council in Tampere of 15 and 16 October 1999, and in particular point (33) thereof, enhanced mutual recognition of judgments and other judicial decisions and the necessary approximation of legislation would facilitate cooperation between competent authorities and the judicial protection of individual rights. The principle of mutual recognition should therefore become the cornerstone of judicial cooperation

ходи, що стосуються судової співпраці у цивільних справах, що мають транскордонні наслідки, передусім коли це потрібно для забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку.

(2) Відповідно до частини 2 статті 81 Договору про функціонування Європейського Союзу ці заходи мають бути спрямовані на забезпечення, зокрема, взаємного визнання та виконання рішень між державами-членами, транскордонне вручення документів, співпраці в отриманні доказів, ефективному доступі до правосуддя та усунення перешкод на шляху до належного функціонування цивільного судочинства, за потреби, шляхом сприяння сумісності правил цивільного процесу, що застосовуються в державах-членах.

(3) Відповідно до висновків Європейської Ради, ухвалених на засіданні в Тампері 15 та 16 жовтня 1999 р., зокрема, пункту 33 вищезгаданого документа, поглиблене взаємне визнання рішень суду та інших судових документів та необхідне наближення законодавства сприятиме співпраці влади у сфері судового захисту прав особи. Тому принцип взаємного визнання має стати наріжним каменем судової співпраці у цивільних справах Союзу.

in civil matters within the Union.

(4) According to the action plan for the implementation of the Stockholm programme, the European judicial area and the proper functioning of the single market are built on the cornerstone principle of mutual recognition, which is in turn premised on the idea that Member States trust each other's judicial systems. This principle can only function effectively on the basis of mutual trust among judges, legal professionals, businesses and citizens. The extent of that trust is dependent on a number of parameters, including the existence of mechanisms to safeguard the procedural rights of litigants in civil proceedings. Common minimum standards enhancing the right to fair trial and the efficiency of judicial systems and contributing to an effective enforcement regime are therefore necessary to guarantee the application of that principle.

(5) By establishing minimum rules on the protection of procedural rights of litigants, and ensuring citizens easier access to justice, this Directive should strengthen the trust of Member States in civil justice systems of other Member States and can thus help promote a fundamental rights culture in the Union, as

(4) Відповідно до Плану дій щодо реалізації Стокгольмської програми, Європейський простір правосуддя та належне функціонування єдиного ринку будуються на принципі взаємного визнання, що, своєю чергою, ґрунтується на думці, що держави-члени довіряють судовій системі один одного. Цей принцип може ефективно функціонувати лише на основі взаємної довіри між суддями, професіоналами, підприємцями та населенням. Обсяг цієї довіри залежить від низки чинників, включаючи наявність механізмів захисту процесуальних прав учасників процесу в цивільному судочинстві. Тому для забезпечення реалізації цього принципу потрібні спільні мінімальні стандарти, що забезпечують право на справедливий судовий розгляд, ефективність судової системи та сприяють ефективному режиму виконання.

(5) Встановлюючи мінімальні спільні правила захисту процесуальних прав учасників процесу та забезпечуючи громадянам легший доступ до правосуддя, ця Директива має посилити довіру держав-членів до систем цивільного правосуддя інших держав-членів і, таким чином, посприяти просуванню куль-

well as a more efficient internal market, while upholding the Union's fundamental freedoms by developing a deeper general sense of justice, certainty and predictability throughout its territory.

(6) The provisions of this Directive should apply to civil disputes having cross-border implications, including those arising from the violation of the rights and freedoms guaranteed by the law of the Union. Where this Directive refers to the violation of rights granted under Union law, it covers all the situations where the breach of rules established at Union level has caused or is likely to cause prejudice to natural and legal persons. Nothing should prevent Member States from applying the provisions of this Directive also to purely internal civil justice cases.

(7) All Member States are contracting parties to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom of 4 November 1950. The matters referred to in this Directive should be dealt with in compliance with that Convention and in particular the rights of fair trial and

тури фундаментальних прав у Союзі, а також ефективнішому внутрішньому ринку, водночас підтримуючи основні свободи Союзу, розвиваючи більш глибоке загальне почуття справедливості, впевненості та передбачуваності на всій його території.

(6) Положення цієї Директиви повинні застосовуватися до цивільних справ, що мають транскордонні наслідки, у тому числі ті, що виникають унаслідок порушення прав та свобод, гарантованих законодавством Союзу. Якщо ця Директива посиляється на порушення прав, наданих відповідно до законодавства Союзу, вона охоплює всі випадки, коли порушення правил, встановлених на рівні Союзу, викликало або може спричинити шкоду фізичним та юридичним особам. Ніщо не має перешкоджати державам-членам застосовувати положення цієї Директиви так само до суто внутрішніх цивільних справ.

(7) Всі держави-члени є сторонами Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. Питання, згадані в цій Директиві, мають розглядатися відповідно до цієї Конвенції, зокрема, прав на справедливий суд і ефективний засіб правового захисту.

effective remedy.

(8) This Directive seeks to promote the application of common minimum standards of civil procedure to secure effective access to justice in the Union. The generally recognised right of access to justice is also reaffirmed by Article 47 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (the 'Charter').

(9) Civil proceedings should be further improved by taking advantage of the technological developments in the field of justice and of new tools available to the courts and tribunals, which can help to overcome geographical distance and its consequences in terms of high costs and length of proceedings. To further reduce litigation costs and the length of proceedings, the use of modern communication technology by the parties and the courts and tribunals should be further encouraged.

(10) In order to enable persons to be heard without requiring them to travel to the court or tribunal, Member States should ensure that oral hearings as well as taking of evidence by hearing witnesses, experts or parties can be carried out using any appropriate means of distance communication, unless, on account of the specific circumstances of the case, the use

(8) Ця Директива спрямована на сприяння застосуванню спільних мінімальних стандартів цивільного процесу з метою забезпечення ефективного доступу до правосуддя в Союзі. Загальноприйняте право на доступ до правосуддя також підтверджується статтею 47 Хартії основних прав Європейського Союзу («Хартія»).

(9) Цивільний процес слід вдосконалити, скориставшись технологічними досягненнями у сфері правосуддя та новими інструментами, доступними для судів та органів, які можуть допомогти подолати географічну відстань і пов'язані з цим високі витрати та тривалість розгляду справи. Для подальшого зменшення судових витрат і тривалості судових процесів слід продовжувати заохочувати використання сучасних технологій зв'язку сторонами, судами та органами.

(10) Для того щоб люди реалізували своє право бути почутими в суді та не подорожували задля цього до суду або органу, держави-члени мають забезпечити, щоб усне судове засідання, а також отримання доказів шляхом дачі показань свідків, експертів чи сторін, могли здійснюватися за допомогою відповідних засобів зв'язку на відстані, за винятком випадків, коли за конкретних обста-

of such technology would not be appropriate for the fair conduct of the proceedings. This provision is without prejudice to Council Regulation (EC) No 1206/2001.

(11) Member States' courts should be able to rely on experts' opinions for technical, legal or other evidentiary issues. Save where coercive measures are needed and in accordance with the freedom to provide services and the case-law of the Court of Justice, judges in one Member State should be able to appoint experts to conduct investigations in another Member State without any prior authorisation being necessary for their conduct. To facilitate judicial expertise and taking into account limitations in appointing sufficiently qualified experts in one Member State's jurisdiction, for instance due to the technical sophistication of the case or the existence of direct or indirect links between the expert and the parties, a European directory of all national lists of experts should be created and kept up to date as part of the European e-justice portal.

(12) Provisional and protective measures should strike an appropriate balance between the interests of the

вин справи застосування такої технології не буде доречним для справедливого розгляду справи. Це положення не порушує Постанову Ради (ЄС) № 1206/2001.

(11) Суди держав-членів повинні мати можливість покладатися на думку експертів щодо технічних, юридичних або інших питань, що підтверджують доказ. За винятком випадків, коли потрібні примусові заходи та відповідно до свободи надання послуг і судової практики Суду, судді в одній державі-члені повинні мати можливість призначати експертів для проведення досліджень в іншій державі-члені без попередньої домовленості для його проведення. Для полегшення судової експертизи та врахування обмежень щодо призначення кваліфікованих фахівців у юрисдикції однієї держави-члена, наприклад, через технічну складність справи або наявність прямих або непрямих зв'язків між експертом та сторонами, має бути створений Європейський довідник усіх національних експертів як частина європейського порталу електронного судочинства, який слід постійно оновлювати.

(12) За допомогою тимчасових і забезпечувальних заходів слід встановити належний баланс між інтересами

applicant in being awarded provisional protection and the interests of the defendant in preventing abuse of such protection. When provisional measures are requested prior to obtaining a judgment, the court with which the application is lodged should be satisfied on the basis of evidence submitted by the applicant that he or she is likely to succeed on the substance of the claim against the defendant. Furthermore, the applicant should be required in all situations to demonstrate to the satisfaction of the court that his claim is in urgent need of judicial protection and that without the provisional measures, the enforcement of the existing or future judgment may be impeded or made substantially more difficult.

(13) The provisions of this Directive shall be without prejudice to the particular provisions for the enforcement of rights in the domain of intellectual property set out in Union instruments and most notably those found in Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council. It shall also be without prejudice to the particular provisions for the recovery of cross-border debt as established in the European Account Preservation Order.

заявника у наданні тимчасового забезпечення та інтересами відповідача у запобіганні зловживанню такими заходами. Якщо тимчасові заходи вимагаються до ухвалення рішення, суд, до якого подається скарга, має ухвалити рішення на підставі доказів, поданих заявником, якщо він, імовірно, досягне успіху по суті позову проти відповідача. Крім того, заявник повинен у будь-якому разі довести суду, що його вимога потребує термінового судового захисту і що без застосування таких заходів виконання чинного чи майбутнього рішення може бути суттєво ускладнене або взагалі унеможливлене.

(13) Положення цієї Директиви не порушують конкретних правил щодо забезпечення прав інтелектуальної власності, викладених у документах Союзу, і, зокрема, тих, що містяться в Директиві 2004/48/ЄС Європейського парламенту та Ради. Це також не має суперечити окремим положенням щодо сплати транскордонних боргів, як встановлено в Європейському наказі про забезпечення коштів на рахунок.

(14) A key role should be given to courts in protecting the rights and interests of all parties and in managing the civil proceedings effectively and efficiently.

(15) The objective of securing a fair trial, better access to justice and mutual trust, as part of the policy of the Union to establish an area of freedom, security and justice, should encompass access to judicial as well as extra-judicial dispute resolution methods. In order to encourage parties to use mediation, Member States should ensure that their rules on limitation and prescription periods do not prevent the parties from going to court or to arbitration if their mediation attempt fails.

(16) Due to differences between Member States' rules of civil procedure and especially those governing the service of documents, it is necessary to define the minimum standards that should apply to civil proceedings falling within the scope of Union law. In particular, service methods that ensure prompt and safe receipt of the served documents, confirmed by a proof of delivery, should be prioritised. The use of modern communication technologies should therefore be widely encouraged. For documents that need to be served

(14) Ключову роль слід надавати судам у захисті прав та інтересів усіх сторін та в ефективному і продуктивному керуванні цивільним процесом.

(15) Визначена мета щодо забезпечення справедливого судового розгляду та взаємної довіри як частини політики Союзу для розбудови зони свободи, безпеки та правосуддя має охоплювати доступ до судових і позасудових методів вирішення спорів. Щоб заохотити сторони використовувати посередництво, держави-члени мають забезпечити, щоб правила про строки його здійснення не перешкождали сторонам звертатися до суду або арбітражу, якщо їх спроба посередництва не вдасться.

(16) Через відмінності між правилами цивільного процесу держав-членів та, зокрема, правилами вручення документів потрібно визначити мінімальні стандарти, які мають застосовуватися до цивільних справ, що підпадають під сферу дії законодавства Союзу. Зокрема, пріоритетними мають бути такі способи вручення, що забезпечують швидке та безпечне отримання документів, які передаються, підтверджене доказами їх вручення. Тому рекомендується широко використовувати сучасні комунікаційні техноло-

on the parties, electronic service should be on an equal footing with postal service. The available electronic means should ensure that the content of the documents and other written communications received is true and faithful to that of the documents and other written communications sent, and that the method used for the acknowledgment of receipt provides confirmation of the receipt by the addressee and of the date of receipt.

(17) Member States should ensure that the parties to civil proceedings have the right to a lawyer of their choice. In cross-border disputes, the parties should have the right to a lawyer in the Home State for preliminary advice and another one in the Host State to conduct the litigation. Confidentiality of communication between the parties and their lawyer is key to ensuring effective exercise of the right to a fair trial. Member States should therefore respect the confidentiality of meetings and other forms of communication between the lawyer and the parties in the exercise of the right to a lawyer provided for in this Directive. The parties to a case should be able to waive the right

гії. Для документів, які потрібно вручити сторонам, електронні сервіси мають застосовуватися на рівних умовах з поштовою службою. Доступні електронні засоби мають забезпечувати, щоб вміст отриманих документів та інших письмових повідомлень був дійсним і відповідав вимогам до документів та інших надісланих письмових повідомлень, а також щоб спосіб, який використовується для підтвердження вручення, забезпечував підтвердження такого вручення одержувачем і дату вручення.

(17) Держави-члени повинні забезпечити, щоб сторони цивільного судочинства мали право на адвоката за їх вибором. У міжнародних спорах сторони мають право мати одного адвоката у країні походження для отримання попередньої консультації, а другого – у приймаючій державі для ведення судового процесу. Конфіденційність спілкування між сторонами та їх адвокатами є запорукою ефективного здійснення права на справедливий судовий розгляд. Тому держави-члени мають поважати конфіденційність зустрічей та інших форм спілкування між адвокатом і сторонами під час здійснення прав адвоката, передбачених цією Директивою. Сторони повинні мати мож-

granted under this Directive provided that they have been given information about the possible consequences of waiving that right.

(18) The payment of court fees should not require the claimant to travel to the Member State of the court or tribunal seized or to hire a lawyer for that purpose. In order to ensure claimants' effective access to the proceedings, the Member States should offer at least one of the distance-payment methods provided for in this Directive, as a minimum. Information about court fees and methods of payment, as well as about the authorities or organisations competent to give practical assistance in the Member States should be transparent and easily accessible on the internet through appropriate national websites.

(19) Member States should ensure the respect of the fundamental right to legal aid as provided for in Article 47(3) of the Charter. All natural or legal persons involved in civil disputes within the scope of this Directive, whether acting as claimants or as defendants, should be able to assert their rights in the courts even if their personal financial situation makes it impossible

ливість відмовитися від права, наданого відповідно до цієї Директиви, за умови, що їм було надано інформацію про можливі наслідки відмови від цього права.

(18) Сплата судових витрат не повинна зобов'язувати заявника приїжджати до держави – члена суду чи органу, який розглядає справу, або наймати для цього адвоката. Щоб забезпечити ефективний доступ заявників до правосуддя, держави-члени мають запропонувати принаймні один із методів дистанційної оплати, передбачених цією Директивою. Інформація про судові збори та способи оплати, а також про органи чи організації, компетентні надавати практичну допомогу в державах-членах, мають бути прозорими та легко доступними в інтернеті через відповідні національні веб-сайти.

(19) Держави-члени мають забезпечити повагу основного права на правову допомогу, як це передбачено частиною 3 статті 47 Хартії. Усі фізичні або юридичні особи, які беруть участь у цивільних справах у межах цієї Директиви, незалежно від того, діють вони як позивачі чи відповідачі, повинні мати можливість захищати свої права в судах, навіть якщо їх особиста фінансова ситуація

for them to bear the costs of the proceedings. Legal aid should cover pre-litigation advice with a view to reaching a settlement prior to bringing legal proceedings, legal assistance in bringing a case before a court and representation in court and assistance with the cost of proceedings. This provision is without prejudice to Council Directive 2002/8/EC.

(20) The creation of a European judicial culture that fully respects subsidiarity, proportionality and judicial independence is central to the efficient functioning of a European judicial area. Judicial training is a crucial element in this process as it enhances mutual confidence between Member States, practitioners and citizens. In this regard, Member States should cooperate and provide support for vocational training and exchange of best practices between legal professionals.

(21) This Directive sets minimum rules. Member States may extend the rights set out in this Directive in order to provide a higher level of protection. Such higher level of protection should not constitute an obstacle to

не дозволяє покривати витрати на судовий розгляд. Правова допомога має охоплювати як досудові консультації з метою досягнення врегулювання, так і час упродовж здійснення судочинства, зокрема, надання правової допомоги щодо подання позову до суду та представництва в суді, а також допомоги у витратах на провадження. Це положення не порушує Директиви Ради 2002/8/ЄС.

(20) Створення Європейської судової культури має відбуватися на основі принципів субсидіарності, пропорційності та незалежності судів, що є ключовим у функціонуванні Європейського простору правосуддя. Судові тренінги є найважливішим елементом цього процесу, оскільки це підвищує взаємну довіру між державами-членами, практиками та громадянами. У зв'язку з цим держави-члени мають співпрацювати та надавати підтримку професійному навчанню та обміну найкращими практиками між фахівцями у галузі юстиції.

(21) Ця Директива встановлює мінімальні правила. Держави-члени можуть поширювати права, передбачені цією Директивою, для забезпечення більш високого рівня захисту. Такий рівень захисту не має становити

mutual trust and effective access to justice that those minimum rules are designed to facilitate. The level of protection provided for by the Charter, as interpreted by the Court, and the primacy, unity and effectiveness of Union law should thereby not be compromised.

(22) Since the objectives of this Directive, namely setting common minimum standards of civil procedure, cannot be sufficiently achieved by the Member States but can rather, by reason of the scale or effects of the action, be better achieved at Union level, the Union may adopt measures, in accordance with the principle of subsidiarity as set out in Article 5 of the Treaty on European Union. In accordance with the principle of proportionality, as set out in that Article, this Directive does not go beyond what is necessary in order to achieve those objectives.

(23) In accordance with [Article 3]/[Articles 1 and 2] of Protocol No 21 on the position of the United Kingdom and Ireland in respect of the area of freedom, security and justice, annexed to the Treaty on European Union and to the Treaty on the Functioning of the European

ти перешкоди на шляху взаємної довіри й ефективного доступу до правосуддя, оскільки ці мінімальні правила призначені для його полегшення. Таким чином, рівень захисту, передбачений Хартією, як це було витлумачено Судом, а також першочерговість, єдність та ефективність Союзного законодавства не повинні таким чином порушуватися.

(22) Оскільки цілей цієї Директиви, а саме встановлення спільних мінімальних стандартів цивільного процесу, не можна досягнути державами-членами окремо, тільки на рівні Союзу, Союз може вживати заходів відповідно до принципу субсидіарності, як передбачено статтею 5 Договору про Європейський Союз. Відповідно до принципу пропорційності, викладеної в цій статті, Директива не виходить за межі того, що потрібно для досягнення цих цілей.

(23) Відповідно до [статті 3] / [статей 1 і 2] Протоколу № 21 про позицію Сполученого Королівства та Ірландії в галузі свободи, безпеки та справедливості, що містяться в Додатку про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу [ці держави-

Union, [those Member States have notified their wish to take part in the adoption and application of this Directive]/ [and without prejudice to Article 4 of that Protocol, those Member States are not taking part in the adoption of this Directive and are not bound by it or subject to its application].

(24) In accordance with Articles 1 and 2 of Protocol No 22 on the position of Denmark, annexed to the Treaty on European Union and to the Treaty on the Functioning of the European Union, Denmark is not taking part in the adoption of this Directive and is not bound by it or subject to its application, HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:

члени повідомили про своє бажання взяти участь у прийнятті та застосуванні цієї Директиви] / [і без шкоди для статті 4 цього Протоколу, ці держави-члени не беруть участі в ухваленні цієї Директиви, вона не є обов'язковою і не підлягає застосуванню].

(24) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу № 22 про позицію Данії, доданої до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, Данія не бере участі в прийнятті цієї Директиви і не пов'язана нею або не підлягає застосуванню,

УХВАЛИЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ:

CHAPTER I: SUBJECT MATTER, SCOPE AND DEFINITIONS

РОЗДІЛ І: ПРЕДМЕТ, СФЕРА ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Article 1 Subject matter

The objective of this Directive is to approximate civil procedure systems so as to ensure full respect for the right to a fair trial as recognised in Article 47 of the Charter and in Article 6 of the ECHR, by laying down minimum standards concerning the commencement, conduct and conclusion of civil proceedings before Member States' courts or tribunals.

Стаття 1. Предмет

Метою цієї Директиви є наближення цивільного процесу з тим, щоб забезпечити повне дотримання права на справедливий судовий розгляд, визнане статтею 47 Хартії та статтею 6 ЄКПЛ,

шляхом встановлення мінімальних стандартів щодо початку, проведення і завершення цивільного провадження у судах або органах держав-членів.

Article 2 Scope

1. Without prejudice to standards of civil procedure which are or may be provided in Union or national legislation, insofar as those standards may be more favourable for the litigants, this Directive shall apply, in disputes having cross-border implications, to civil and commercial matters, whatever the nature of the court or tribunal, except as regards rights and obligations, which are not at the parties' disposal under the relevant applicable law. It shall not extend, in particular, to revenue, customs or administrative matters or to the liability of the State for acts and omissions in the exercise of State authority (*'acta iure imperii'*).

2. In this Directive, the term 'Member State' shall mean Member States with the exception of [the UK, Ireland and] Denmark.

Стаття 2. Сфера застосування

1. Не порушуючи вимог стандартів цивільного процесу, які передбачені чи можуть бути передбачені в законодавстві Союзу або в національному законодавстві, оскільки ці стандарти можуть бути більш сприятливими для сторін, що беруть участь у спорі, ця Директива застосовується до цивільних та комерційних справ, що мають транскордонні наслідки, незалежно від того, в якому суді або органі вони розглядаються, окрім тих, що зачіпають права та обов'язки, але не залежать від сторін згідно з відповідним чинним законодавством. Це справи, зокрема, про доходи, митні чи адміністративні справи або справи про відповідальність держави за дії та бездіяльність у здійсненні державної влади (*acta iure imperii*).

2. У цій Директиві термін «держава-член» означає будь-яку державу-член, за винятком [Великої Британії, Ірландії та] Данії.

Article 3 Disputes having cross-border implications

1. For the purposes of this Directive, a dispute having cross-border implications shall be one in which:

(a) at least one of the parties is domiciled or habitually resident in a Member State other than the Member State of the court or tribunal seized; or

(b) both parties are domiciled in the same Member State as that of the court or tribunal seized, provided that the place of performance of the contract, the place where the harmful event takes place or the place of enforcement of the judgment is situated in another Member State; or

(c) both parties are domiciled in the same Member State as that of the court or tribunal seized, provided that the disputed matter falls within the scope of Union law.

2. For the purposes of paragraph 1, domicile shall be determined in accordance with Articles 62 and 63 of Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council.

Стаття 3. Спори, що мають транскордонні наслідки

1. Для цілей цієї Директиви спором, що має транскордонні наслідки, є такий, в якому:

(a) принаймні одна із сторін має місце проживання або постійне проживання в державі-члені, яка не є державою-членом суду або органу; або

(b) обидві сторони мають місце проживання у тій самій державі-члені, що і суд або орган, який розглядає справу, за умови, що місце виконання договору або місце, де відбувалася подія, або місце виконання рішення знаходиться в іншій державі-члені; або

(c) обидві сторони мають постійне місце проживання в тій самій державі-члені, що і суд або орган, який розглядає справу, за умови, що їх спір підпадає під сферу дії законодавства Союзу.

2. Для цілей пункту 1 місце проживання визначається відповідно до статей 62 та 63 Регламенту (ЄС) № 1215/2012 Європейського парламенту та Ради.

CHAPTER II: MINIMUM STANDARDS FOR CIVIL PROCEEDINGS

Section One: Fair and effective outcomes

РОЗДІЛ II: МІНІМАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Частина перша.

Справедливий та ефективний результат

Article 4 General obligation for effective judicial protection

Member States shall provide for the measures, procedures and remedies necessary to ensure the enforcement of the rights conferred by Union civil law. Those measures, procedures and remedies shall be fair and equitable and shall not be unnecessarily complicated or costly, or entail unreasonable time limits or unwarranted delays, while respecting national specificities and fundamental rights.

Those measures, procedures and remedies shall also be effective and proportionate and shall be applied in such a manner as to avoid the creation of obstacles to effective access to justice and to provide safeguards against their abuse.

Стаття 4. Загальне зобов'язання щодо ефективного судового захисту

Держави-члени повинні забезпечити наявність заходів, процедур та засобів захисту, потрібних для забезпечення реалізації прав, наданих цивільним законодавством Союзу. Ці заходи, процедури та засоби правового захисту мають бути справедливими та забезпечувати рівноправність, при цьому вони не повинні бути надмірно складними або дорогими чи виконуватися в необґрунтовані строки або тягнути необґрунтовані затримки, з урахуванням національних особливостей та фундаментальних прав.

Ці заходи, процедури та засоби правового захисту також повинні бути ефективними та пропорційними і застосовуватися таким чином, щоб уникати перешкод для ефективного доступу до правосуддя та забезпечувати гарантії проти їх зловживання.

Article 5 Oral hearings

1. Member States shall ensure the fair conduct of the proceedings. Where it is not possible for the parties to be physically present or where the parties have agreed, with the approval of the court, to employ expedited means of communication, Member States shall ensure that oral hearings can be held by making use of any appropriate distance communication technology, such as videoconference or teleconference, available to the court or tribunal.

2. Where the person to be heard is domiciled or habitually resident in a Member State other than the Member State of the court or tribunal seized, that person's attendance at an oral hearing by way of videoconference, teleconference or other appropriate distance communication technology shall be arranged by making use of the procedures provided for in Regulation (EC) No 1206/2001. In relation to videoconferencing, the Council Recommendations on cross-border videoconferencing adopted by the Council on 15 and 16 June 2015 and the work undertaken in the framework of European e-Justice portal shall be taken into account.

Стаття 5. Усні слухання

1. Держави-члени забезпечують справедливе здійснення розгляду справи. У випадках, коли сторони не можуть бути присут-

німи особисто або якщо сторони дійшли згоди, яка була схвалена судом, з метою прискорення використовувати засоби зв'язку, держави-члени забезпечують проведення усних слухань за допомогою будь-яких комунікаційних технологій зв'язку на відстані, таких як відеоконференція або телеконференція, доступних суду або органу.

2. Якщо особа, яка хоче бути почутою в суді, має місце проживання чи постійне проживання в державі-члені, що не є державою – членом суду або органу, присутність цієї особи на усному слуханні за допомогою відеоконференції, телеконференції або іншої відповідної технології дистанційного зв'язку має бути забезпеченою з використанням процедур, передбачених у Регламенті (ЄС) № 1206/2001. Що стосується відеоконференцій, слід ураховувати Рекомендації Ради про транскордонну відеоконференцію, ухвалені Радою 15 та 16 червня 2015 р., та роботу, яка проводиться в межах Європейського порталу електронного правосуддя.

Article 6 Provisional and Protective Measures

1. Member States shall ensure that provisional measures for the preservation of a factual or legal situation are in place so as to secure the full effectiveness of a later judgement on the substance of the matter prior to initiating proceedings on the substance of the matter and at any stage during such proceedings.

These measures shall also include measures for the prevention of any imminent infringement or for the immediate termination of an alleged infringement as well as for the preservation of assets necessary to secure that the subsequent enforcement of a claim will not be impeded or made substantially more difficult.

2. Such measures shall observe the rights of the defence and shall be proportionate to the characteristics and severity of the alleged violation, allowing where appropriate the provision of guarantees for the costs and the injury caused to the defendant by unjustified requests. The courts or tribunals shall have the authority to require the applicant to provide any reasonably available evidence in order to satisfy themselves with a sufficient degree of certainty that the provisional measure requested is needed and is proportionate.

3. Member States shall ensure that in duly justified cases, provisional measures may be taken without the defendant having been heard, where any delay would cause irreparable harm to the applicant, or where there is a demonstrable risk of evidence being destroyed. In such an event, the parties shall be so informed without undue delay after the execution of the measures at the latest.

A review, including the right to be heard, shall take place upon request of the defendant with a view to deciding, within a reasonable time after notification of the measures, whether those measures shall be modified, revoked, or confirmed.

Where these measures are revoked or where it is subsequently found that there has been no violation or threat of violation, the Court may order the applicant, at the defendant's request, to provide the defendant with appropriate compensation for any damage suffered as a result of those measures.

4. This Article is without prejudice to Directive 2004/48/EC and Regulation (EU) No 655/2014.

Стаття 6. Тимчасові та забезпечувальні заходи

1. Держави-члени забезпечують, щоб було вжито тимчасові заходи для збереження фактичної або правової ситуації, для виконання рішення суду по суті справи як до початку розгляду справи, так і на будь-якому етапі під час такого розгляду.

Ці заходи також охоплюють: запобігання будь-якого неминучого порушення, а також дії щодо негайного припинення передбачуваного порушення, так само і для збереження активів, потрібних для забезпечення того, щоб у подальшому виконання вимог не було ускладненим або неможливим взагалі.

2. Під час застосування цих заходів мають бути дотримані права на захист, вони повинні бути пропорційними змісту та ступеню тяжкості передбачуваного порушення, дозволяючи за потреби забезпечувати гарантії витрат і шкоди, завданої відповідачеві необґрунтованими забезпечувальними заходами. Суди або органи мають право вимагати від заявника будь-якого обґрунтування доказів для того, щоб бути досить впевненим у тому, що попередні забезпечувальні заходи є необхідними та пропорційними.

3. Держави-члени забезпечують, щоб застосування тимчасових заходів у належним чином обґрунтованих випадках могло бути здійснене без участі відповідача, якщо будь-яка затримка може завдати непоправної шкоди заявнику або якщо існує великий ризик знищення доказів. У такому випадку сторони мають бути поінформовані негайно, не пізніше ніж після застосування таких заходів.

Перегляд, включаючи право бути почутим у суді, має відбутися за зверненням відповідача з метою ухвалення рішення упродовж розумного строку після повідомлення про застосування заходів, під час якого ці заходи повинні бути змінені, відкликані або підтверджені.

Якщо ці заходи відкликаються або після того, як згодом з'ясується, що порушення чи загрози порушення не було, суд може присудити заявнику, на прохання відповідача, надати останньому належну компенсацію за будь-які збитки, заподіяні в результаті застосування цих заходів.

4. Ця стаття не перешкоджає застосуванню Директиви 2004/48/ЄС та Регламенту (ЄС) № 655/2014.

Section Two: Efficiency of proceedings

Частина друга. Продуктивність судового розгляду

***Article 7* Procedural Efficiency**

1. Member States' courts or tribunals shall respect the right to an effective remedy and a fair trial which ensures effective access to justice and the principle of an adversarial process, in particular when deciding on the necessity of an oral hearing and on the means of taking evidence and the extent to which evidence is to be taken.

2. Member States' courts or tribunals shall act as soon as possible irrespective of the existence of prescription periods for specific actions in the different phases of the procedure.

Стаття 7. Процедурна продуктивність

1. Суди та органи держав-членів повинні поважати право на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд, який забезпечує ефективний доступ до правосуддя та принцип змагальності, зокрема щодо вирішення питання про необхідність проведення усного слухання та отримання доказів, а також під час визначення ступеня достовірності доказів.

2. Суди та органи держав-членів повинні діяти якомога скоріше, незалежно від наявності конкретних строків для вчинення конкретних процесуальних дій на різних етапах провадження у справі.

***Article 8* Reasoned Decisions**

Member States shall ensure that courts or tribunals provide sufficiently detailed reasoned decisions within a reasonable time in order to enable parties to make effective use of any right to review the decision or lodge an appeal.

Стаття 8. Мотивовані рішення

Держави-члени забезпечують, щоб суди чи органи надали настільки деталізовані мотивовані рішення протягом розумного строку, з тим щоб дати можливість сторонам ефективно реалізувати будь-яке право на перегляд рішення або апеляцію.

Article 9 General principles for direction of proceedings

1. Member States shall ensure that courts actively manage the cases before them in order to ensure fair, efficient disposition of disputes and that it is done at a reasonable speed and cost, without impairing the freedom of the parties to determine the subject-matter of, and the supporting evidence for, their case.

2. To the extent reasonably practicable, the court shall manage the case in consultation with the parties. Specifically, active case management may include:

(a) encouraging the parties to co-operate with each other during the proceedings;

(b) identifying the issues at an early stage;

(c) deciding promptly which issues need full investigation and disposing summarily of other issues;

(d) deciding the order in which issues are to be resolved;

(e) helping the parties to settle the whole or part of the action;

(f) fixing timetables to control the progress of the action;

(g) dealing with as many aspects of the action as the Court can on the same occasion;

(h) dealing with the action without the parties needing to attend in person;

(i) making use of available technical means.

Стаття 9. Загальні принципи щодо управління провадженням

1. Держави-члени забезпечують, щоб суди активно керували розглядом справи, з тим щоб забезпечити справедливе й ефективне вирішення спору, з відповідною швидкістю та витратами, не зачіпаючи право сторін на визначення предмета позову, а також надання доказів для цього.

2. Наскільки це практично можливо, суд керує справою за погодженням із сторонами. Зокрема, активне управління справою може включати:

(a) заохочення сторін співпрацювати один з одним під час провадження;

(b) виявлення проблем на ранній стадії;

(c) якнайшвидше вирішення питань, що потребують повного дослідження, тощо;

- (d) з'ясування порядку вирішення питань;
- (e) допомога сторонам у врегулюванні всіх або частини вимог;
- (f) встановлення строків контролю за розглядом справи;
- (g) обговорення тих питань судової справи, які зазвичай розглядаються в такій самій справі;
- (h) розгляд справи без особистої участі сторін;
- (i) використання наявних технічних засобів.

Article 10 Evidence taking

1. Member States shall ensure that effective means of presenting, obtaining and preserving evidence are available having regard to the rights of defence and the need to protection of confidential information.

2. In the context of the taking of evidence, Member States shall encourage the use of modern communication technology. The court or tribunal seized shall use the simplest and least-costly method of taking evidence.

Стаття 10. Отримання доказів

1. Держави-члени забезпечують наявність ефективних засобів подання, отримання та збереження доказів, беручи до уваги право на захист та потребу захисту конфіденційної інформації.

2. У контексті отримання доказів держави-члени заохочують використання сучасних технологій зв'язку. Суд або орган, що розглядає справу, використовує найпростіший та найменш дорогий спосіб отримання доказів.

Article 11 Court experts

1. Without prejudice to the possibility for the parties to produce expert evidence, Member States shall ensure that the court may at any time appoint court experts in order to provide expertise for specific aspects of the case. The court shall provide such expert with all information necessary for the provision of the expert advice.

2. In cross-border disputes, save where coercive measures are needed or where an investigation is carried out in places connected to the exercise of powers of a Member State or in places to which access or other action is, under the law of the Member State in which the investigation is carried out, prohibited or restricted to certain persons, Member States shall ensure that a court may appoint a judicial expert to conduct investigations outside of the court's jurisdiction without the submission of any prior request to that effect to the relevant authority of the other Member State being needed.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2, a European directory of experts shall be drawn up by the Commission by bringing together existing national lists of experts and shall be made available via the European e-justice portal.

4. The court experts shall guarantee independence and impartiality in accordance with provisions applicable to judges provided for in Article 22.

5. Expert advice given to the court by court experts shall be made available to the parties which shall have the possibility to comment on it.

Стаття 11. Судові експерти

1. Без шкоди для можливості сторонам подавати висновки експерта як докази держави-члени забезпечують можливість суду в будь-який час призначати судових експертів для здійснення експертизи конкретних питань. Суд надає такому фахівцеві всю інформацію, потрібну для надання експертної консультації.

2. У транскордонних спорах, за винятком тих випадків, коли потрібні примусові заходи або якщо проводиться дослідження в місцях, пов'язаних із здійсненням повноважень держави-члена, або в місцях, де доступ або інші дії, відповідно до законодавства держави-члена, в якій проводиться розслідуванням, забороняється чи обмежується певним особам, держави-члени забезпечують, щоб суд міг призначити судового експерта для проведення дослідження за межами юрисдикції суду без подання попереднього запиту до цього органу в іншій державі-члені.

3. Для цілей пунктів 1 та 2 Європейська довідкова книга експертів складається Комісією, об'єднуючи існуючі національні списки експертів, і їх буде надано на веб-сайті Європейського порталу електронного судочинства.

4. Судові експерти гарантують незалежність та неупередженість відповідно до положень, що застосовуються до суддів, передбачених статтею 22.

5. Експертні поради, надані суду судовими експертами, надаються сторонам, які мають можливість прокоментувати це.

Section Three: Access to courts and justice

Частина третя. Доступ до судів та правосуддя

Article 12 Settlement of disputes

1. Member States shall ensure that at any stage of the proceedings and having regard to all the circumstances of the case, if the court is of the opinion that the dispute is suitable for a settlement, it may propose that the parties make use of mediation in order to settle or to explore a settlement of the dispute.

2. This shall not have the effect of depriving parties who choose mediation from initiating judicial proceedings or arbitration in relation to that dispute by the expiry of limitation or prescription periods during the mediation process.

Стаття 12. Вирішення спорів

1. Держави-члени забезпечують, щоб на будь-якому етапі розгляду та з урахуванням усіх обставин справи, якщо суд вважає, що спор підходить для врегулювання, він може запропонувати сторонам скористатися посередництвом для врегулювання або з'ясування можливості врегулювання спору.

2. Це не матиме наслідком позбавлення сторін, які обирають посередництво, права порушити судове провадження чи звернутися до арбітражу в зв'язку з цим спором, до закінчення посередництва.

Article 13 Litigation costs

1. Member States shall ensure that the court fees charged in Member States for civil disputes are not disproportionate to the value of the claim and do not render litigation impossible or excessively difficult.

2. The court fees charged in Member States for civil disputes shall not discourage citizens from bringing a case before a court or hinder in any way access to justice.

3. The parties shall be able to pay the court fees by means of distance payment methods, including from a Member State other than the Member State in which the court or tribunal is situated, via bank transfer or via credit or debit card payment.

4. Member States shall ensure that information about court fees and methods of payment, as well as about the authorities or organisations competent to give practical assistance in the Member

States are made more transparent and easily available on the internet. To that end, Member States shall transmit that information to the Commission, which in turn shall ensure that it is made publicly available and widely disseminated by any appropriate means, in particular through the European e-Justice Portal.

Стаття 13. Судові витрати

1. Держави-члени забезпечують, щоб судові збори, що стягуються в державах-членах для розгляду цивільних справ, не були непропорційними щодо ціни позову та не перетворювали судові справи на недосяжні або надмірно дорогі.

2. Судові збори, що стягуються в державах-членах за розгляд цивільних спорів, не мають перешкоджати громадянам подавати позов до суду або взагалі будь-яким чином перешкоджати доступу до правосуддя.

3. Сторони повинні мати можливість сплачувати судові збори за допомогою дистанційних методів, у тому числі перебуваючи в іншій державі-члені, ніж та, де розташований суд або орган, шляхом банківського переказу або за допомогою кредитної чи дебетової картки.

4. Держави-члени забезпечують, щоб інформація про судові збори та способи оплати, а також про органи чи організації, компетентні надавати практичну допомогу в державах-членах, були більш прозорими та доступними в інтернеті. З цією метою держави-члени передають цю інформацію Комісії, яка, своєю чергою, має забезпечити публічний доступ до неї та широке розповсюдження будь-якими відповідними засобами, зокрема через інтернет-портал Європейського електронного судочинства.

Article 14 'Loser pays' principle

1. Member States shall ensure that the unsuccessful party bears the costs of the proceedings, including but not limited to any costs resulting from the fact that the other party was represented by a lawyer or another legal professional, or any costs arising from the service or translation of documents, which are proportionate to the value of the claim and which were necessarily incurred.

2. Where a party succeeds only in part or in exceptional circumstances, courts may order that costs be apportioned equitably or that the parties bear their own costs.

3. A party shall bear any unnecessary costs it has caused the court or another party, either by raising unnecessary issues or by being otherwise unreasonably disputatious.

4. The court may adjust its award of costs to reflect unreasonable failure to cooperate or bad-faith participation in settlement endeavours in accordance with Article 20.

Стаття 14. Принцип «платить той, хто програв»

1. Держави-члени забезпечують, щоб сторони, що програли, несли витрати на провадження, включаючи, але не обмежуючись будь-якими витратами, пов'язаними з тим, що інша сторона була представлена адвокатом чи професійним юристом, або будь-якими витратами, пов'язаними з наданням послуг або перекладом документів, які є пропорційними ціні позову і були понесені в зв'язку з потребою.

2. Якщо сторона програла лише частково або за виняткових обставин, суди можуть розподілити витрати справедливо, щоб сторони понесли власні витрати.

3. Сторона несе будь-які непотрібні витрати, завдані їй судом або іншою стороною, якщо не поставить питання про їх доцільність або оскаржить їх необхідність.

4. Суд може відкоригувати розподіл витрат, ураховуючи необґрунтовано понесені витрати сторони або її недобросовісність відповідно до статті 20.

Article 15 Legal Aid

1. In order to ensure effective access to justice, Member States shall ensure that courts may grant legal aid to a party.

2. Legal aid may cover, in whole or in part, the following costs:

(a) court fees, through total or partial discounts or rescheduling;

(b) costs of legal assistance and representation regarding:

(i) pre-litigation advice with a view to reaching a settlement prior to commencing legal proceedings in accordance with Article 12(1);

(ii) commencing and maintaining proceedings before the court;

(iii) all costs relating to proceedings including the application for legal aid;

(iv) enforcement of decisions;

(c) other necessary costs related to the proceedings to be borne by a party, including costs of witnesses, experts, interpreters and translators and necessary travel, accommodation and subsistence costs of that party and his representative;

(d) the costs awarded to the successful party, in the event that the applicant loses the action in accordance with Article 14.

3. Member States shall ensure that any natural person who is a citizen of the European Union or a third country national residing

lawfully in a Member State of the European Union is entitled to apply for legal aid where:

(a) owing to their economic situation, they are wholly or partly unable to meet the costs referred to in paragraph 2 of this Article; and

(b) the action in respect of which the application for legal aid is made has a reasonable prospect of success, considering the applicant's procedural position; and

(c) the claimant applying for legal aid is entitled to bring actions under the relevant national provisions.

4. Legal persons shall be entitled to apply for legal aid in the form of dispensation from advance payment of the costs of proceedings and/or the assistance of a lawyer. In deciding whether to award such aid, courts may take into consideration, *inter alia*:

(a) the form of the legal person in question and whether it is profit-making or non-profit-making;

(b) the financial capacity of the partners or shareholders;

(c) the ability of those partners or shareholders to obtain the sums necessary to institute legal proceedings.

5. Member States shall make certain that Union citizens and legal persons are informed of the procedure for seeking legal assistance under paragraphs 1 to 4, with a view to making it effective and accessible.

6. This Article is without prejudice to Directive 2002/8/EC.

Стаття 15. **Правова допомога**

1. Для ефективного доступу до правосуддя держави-члени мають забезпечити надання стороні правової допомоги в суді.

2. Правова допомога може цілком або частково покривати такі витрати:

(a) судові збори за рахунок повного або часткового звільнення або відстрочення;

(b) витрати на правову допомогу та представництво щодо:

(i) досудових консультацій з метою досягнення врегулювання до початку судового розгляду відповідно до частини 1 статті 12;

(ii) подання позову та здійснення представництва упродовж судового розгляду;

(iii) всі витрати, пов'язані з провадженням, у тому числі подання заяви про надання правової допомоги;

(iv) виконання рішень;

(c) інші необхідні витрати, пов'язані з розглядом справи стороною, включаючи витрати на свідків, експертів, тлумачників та перекладачів, а також необхідні витрати на проїзд, розміщення та проживання для сторони та її представника;

(d) витрати, присуджені стороні, що виграла, якщо заявник програв, відповідно до статті 14.

3. Держави-члени забезпечують, що будь-яка фізична особа, яка є жителем Європейського Союзу або громадянином третьої країни, що проживає законно в державі-члені Європейського Союзу, має право подати заяву на отримання правової допомоги, якщо:

(a) через свій майновий стан вона цілком або частково не може понести витрати, зазначені у пункті 2 цієї статті; і

(b) вимога, стосовно якої було подано заяву на безоплатну правову допомогу, має реальну перспективу бути задоволеною, враховуючи процесуальну позицію заявника; і

(c) особа, що подає заяву на отримання правової допомоги, має право подати позов відповідно до положень національного законодавства.

4. Юридичні особи мають право подати заяву на безоплатну правову допомогу у формі відмови від сплати судових витрат на провадження та/або допомоги адвоката. У вирішенні питання про надання такої допомоги суд може брати до уваги, зокрема:

(a) форму юридичної особи, яка розглядається, чи є вона комерційною або некомерційною;

(b) фінансові можливості партнерів або акціонерів;

(c) здатність цих партнерів або акціонерів отримувати суми, потрібні для порушення судового процесу.

5. Держави-члени мають переконатись, що жителі Союзу та юридичні особи будуть поінформовані про порядок отримання правової допомоги відповідно до пунктів 1–4, щоб забезпечити її ефективність і доступність.

6. Ця стаття не порушує положень Директиви 2002/8/ЄС.

Article 16 Funding

1. Member States shall ensure that in cases where a legal action is funded by a private third party, the private third party shall not:

(a) seek to influence procedural decisions of the claimant party, including on settlements;

(b) provide financing for an action against a defendant who is a competitor of the fund provider or against a defendant on whom the fund provider is dependant;

(c) charge excessive interest on the funds provided.

2. Member States shall ensure that for cases of private third party funding of legal actions, remuneration given to or interest charged by the fund provider shall not be based on the amount of the settlement reached or the compensation awarded, unless that

funding arrangement is regulated by a public authority guaranteeing the interests of the parties.

Стаття 16. Фінансування

1. Держави-члени забезпечують, що у випадках, коли позов подається за рахунок приватної особи, приватна третя сторона не повинна:

(а) прагнути впливати на процедурні рішення сторони-позивача, в тому числі щодо розрахунків;

(б) забезпечувати фінансування позову проти відповідача, який є конкурентом постачальника фонду, або проти відповідача, від якого він залежить;

(с) стягувати надмірний відсоток за надані кошти.

2. Держави-члени забезпечують, що у випадках приватного фінансування позову третіми сторонами винагорода, яка надається, або відсотки, що нараховуються такими особами, не повинні базуватися на сумі досягнутого розрахунку або компенсації, якщо діяльність таких осіб не регулюється державним органом, що гарантує забезпечення інтересів сторін.

Section Four: Fairness of proceedings

Частина четверта. Справедливість процесу

Article 17 Service of Documents

1. Member States shall ensure that methods guaranteeing receipt of the served documents are used as a matter of principle.

2. Member States shall ensure that the documents instituting the proceedings or equivalent documents and any summons to a court hearing may be served in accordance with the national law by one of the following methods:

(a) personal service;

(b) postal service;

(c) service by electronic means, such as fax or email.

The service shall be attested by an acknowledgment of receipt including the date of receipt, which shall be signed by the addressee.

For the purpose of service by electronic means under point (c) of the first subparagraph of this paragraph, appropriately high technical standards guaranteeing the identity of the sender and the safe transmission of the served documents shall be used.

These documents may also be served in person attested by a document signed by the competent person who effected the service, stating that the addressee has received the documents or refused them without any legal justification, and the date of the service.

3. If service in accordance with paragraph 2 is not possible, and where the defendant's address is known with certainty, service may be effected by one of the following methods:

(a) in person at the defendant's personal address, on persons who are living in the same household as the defendant or are employed there;

(b) in the case of a self-employed defendant or a legal person, personal service at the defendant's business premises, on persons who are employed by the defendant;

(c) deposit of the documents in the defendant's mailbox;

(d) deposit of the documents at a post office or with competent public authorities and the placing in the defendant's mailbox of written notification of that deposit, provided that the written notification clearly states the character of the documents as being court documents or the legal effect of the notification as effecting service and setting in motion the running of time for the purposes of time limits;

(e) postal service without proof pursuant to paragraph 4 where the defendant's address is in the Member State of origin;

(f) electronic means attested by an automatic advice of delivery, provided that the defendant has expressly accepted this method of service in advance.

Service pursuant to points (a) to (d) of the first subparagraph of this paragraph shall be attested by:

(a) a document signed by the competent person who effected the service, indicating all of the following: (i) the full name of the person who served the notification or communication; (ii) the method of service used; (iii) the date of service; (iv) where the served documents have been served on a person other than the defendant, the name of that person and his or her relationship to the defendant; and (v) other compulsory information to be provided under national law.

(b) an acknowledgement of receipt by the person served, for the purposes of points (a) and (b) of the first subparagraph of this paragraph.

4. Service pursuant to paragraphs 2 and 3 of this Article may also be effected on the defendant's legal or authorised representative.

5. Where the documents instituting the proceedings or equivalent documents or any summons are to be served outside the Member States, they may be served by any method provided by:

(a) Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council where it applies respecting the rights of the recipient granted by the Regulation; or

(b) The Hague Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters or any other convention or agreement where it applies.

6. This Directive shall not affect the application of Regulation (EC) No 1393/2007 and is without prejudice to Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council.

Стаття 17. Вручення документів

1. Держави-члени гарантують, що принципіально застосовуються тільки ті способи вручення документів, які гарантують наявність підтвердження такого вручення.

2. Держави-члени забезпечують, щоб документи про відкриття провадження у справі або еквівалентні документи, у тому числі будь-який виклик до суду, могли бути вручені відповідно до вимог національного законодавства одним із таких способів:

- (a) особисте вручення;
- (b) поштова служба;
- (c) надання послуг електронними засобами, такими як факс або електронна пошта.

Вручення має бути підтверджене документом, в якому зазначено дату отримання, а також підпис адресата.

З метою вручення документів за допомогою електронних засобів відповідно до пункту (c) 1 абзацу цього пункту використовуються відповідні високі технічні стандарти, що гарантують ідентифікацію відправника та безпечну передачу документів, що вручаються.

Ці документи також можуть бути вручені особисто, що засвідчується документом, підписаним компетентною особою, яка їх вручила, зазначивши, що адресат отримав документи або відмовився їх отримати без будь-якого обґрунтування, а також дату вручення.

3. Якщо вручення документів відповідно до частини 2 цієї статті неможливе і адресу відповідача визначено, вручення може бути здійснене одним із таких способів:

- (a) особисто за адресою відповідача, особі, яка проживає у складі сім'ї, що і відповідач, або там, де він працює;
- (b) у випадку самозайнятого відповідача або юридичної особи – особисто вручити в приміщенні відповідача особам, що працюють на відповідача;
- (c) надіслання документів на поштову скриньку відповідача;
- (d) депонування документів у поштовому відомстві або компетентних органах державної влади та розміщення в поштовій

скриньці відповідача письмового повідомлення про цей депозит за умови, що письмове повідомлення чітко визначає характер документів як судових або юридичні наслідки вручення такого повідомлення і встановлення строку для вчинення процесуальних дій;

(е) поштове вручення без доказів відповідно до пункту 4, якщо адреса відповідача знаходиться в державі-члені походження;

(ф) за допомогою електронних засобів, що підтверджується автоматично, за умови, що відповідач прямо заздалегідь погодився із цим способом вручення.

Вручення документів відповідно до пунктів а)–d) першого підпункту цього пункту має бути засвідчене:

(а) документом, підписаним компетентною особою, яка його вручила, із зазначенням: (i) повного ім'я особи, яка подала повідомлення; (ii) способу вручення; (iii) дати вручення; (iv) якщо документи, що подаються, були вручені іншій особі, ніж відповідач, ім'я цієї особи та її стосунки з відповідачем; (v) іншої обов'язкової інформації, яка має бути надана відповідно до національного законодавства;

(б) підтвердженням про отримання документа особою, якій він вручався, для цілей пунктів а) і б) першого підпункту цього пункту.

4. Вручення документів відповідно до пунктів 2 і 3 цієї статті також може бути здійснене законному чи уповноваженому представнику відповідача.

5. Якщо документи про порушення справи, еквівалентні документи або будь-який виклик до суду мють бути вручені за межами держав-членів, вони можуть бути подані будь-яким способом, який передбачає:

(а) Регламент (ЄС) № 1393/2007 Європейського парламенту та Ради, якщо він застосовується з умовою дотриманням прав отримувача, наданих Регламентом; або

(б) Гаазька конвенція від 15 листопада 1965 р. про вручення за кордоном судових і позасудових документів у цивільних чи комерційних справах або будь-якою іншою конвенцією чи угодою, де це застосовується.

6. Ця Директива не має впливати на використання Регламенту (ЄС) № 1393/2007 та не застосовується на шкоду Регламенту (ЄС) № 805/2004 Європейського парламенту та Ради та Регламенту (ЄС) № 1896/2006 Європейського парламенту та Ради.

Article 18 The right to a lawyer in civil proceedings

1. Member States shall ensure that the parties to civil proceedings have the right to a lawyer of their choice in such a

manner so as to allow them to exercise their rights practically and effectively.

In cross-border disputes, Member States shall ensure that the parties to civil proceedings have the right to a lawyer in their Home State to give preliminary advice, and one in the Host State to conduct the litigation.

2. Member States shall respect the confidentiality of communications between the parties to a case and their lawyer. Such communication shall include meetings, correspondence, telephone conversation and other forms of communication permitted under national law.

3. Without prejudice to national law requiring the mandatory presence or assistance of a lawyer, the parties to civil proceedings may waive a right referred to in paragraph 1 of this Article, where (a) the parties have been provided, orally or in writing, with clear and sufficient information in simple and understandable language about the possible consequences of waiving it; and (b) the waiver is given voluntarily and unequivocally.

Member States shall ensure that the parties may revoke a waiver subsequently at any point during civil proceedings and that they are informed about that possibility.

4. This provision is without prejudice to the specific provisions regarding legal representation provided for in Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council, Regulation (EC) No 1896/2006 and Regulation (EU) No 655/2014.

Стаття 18. Право на адвоката у цивільному судочинстві

1. Держави-члени забезпечують право сторін цивільного процесу на адвоката за власним вибором таким чином, щоб вони могли користуватися своїми правами практично й ефективно.

У транскордонних спорах держави-члени забезпечують, щоб сторони цивільного процесу мали право на одного адвоката у своїй державі щодо надання попередньої консультації, а другого – в іншій державі для ведення судового процесу.

2. Держави-члени поважають конфіденційність спілкування між сторонами та їх адвокатом. Таке спілкування охоплює зустрічі, кореспонденцію, телефонні розмови й інші форми спілкування, що дозволяються відповідно до національного законодавства.

3. Без шкоди для національного законодавства, що вимагає обов'язкової присутності або допомоги адвоката, сторони можуть відмовитися від права, зазначеного в частині 1 цієї статті, якщо: а) сторонам були надані в усній або письмовій формі

роз'яснення та достатньо інформації в простій та зрозумілій формі щодо можливих наслідків відмови від їх права; і (b) відмова надається добровільно та однозначно.

Держави-члени мають забезпечити, щоб сторони могли відкликати відмову згодом у будь-який момент під час розгляду справи та щоб вони були поінформовані про таку можливість.

4. Це положення не обмежує особливих положень стосовно юридичного представництва, передбачених Регламентом (ЄС) № 861/2007 Європейського парламенту та Ради, Регламентом (ЄС) № 1896/2006 та Регламентом (ЄС) № 655/2014.

Article 19 Access to information

Member States shall endeavour to provide citizens with transparent and easily available information regarding the commencement of various procedures, limitation or prescription periods, the competent courts to hear different disputes, and the necessary forms that need to be filled in for that purpose. Nothing in this Article requires the Member States to provide legal assistance in the form of a legal assessment of a specific case.

Стаття 19. Доступ до інформації

Держави-члени мають надавати громадянам прозору та доступну інформацію про те, як розпочати різні процедури, про строки давності та інші строки, компетентні суди з розгляду різних справ та необхідні форми, які слід заповнити для цього. Ніщо в цій статті не вимагає, щоб держави-члени надавали правову допомогу у формі правової оцінки конкретної справи.

Article 20 Interpretation and translation of essential documents

Member States shall endeavour to ensure that every party to a dispute has full understanding of the legal proceedings. This objective includes the availability of interpretation during civil proceedings and of a written translation of all essential documents to safeguard the fairness of the proceedings in accordance with the provisions of Article 15 of this Directive.

Стаття 20. Тлумачення та переклад основних документів

Держави-члени повинні забезпечити, щоб кожна сторона у спорі мала повне уявлення про судовий процес. З цією метою слід тлумачити основні положення під час здійснення цивільного судочинства та письмового перекладу документів для забезпечення справедливого судового розгляду відповідно до положень статті 15 цієї Директиви.

Article 21 Obligations of the parties and their representatives

Member States shall ensure that the parties to a case and their representatives conduct themselves in good faith and with respect in dealing with the court and other parties and do not misrepresent cases or facts before courts either knowingly or with good reasons to know.

Стаття 21. Обов'язки сторін та їхніх представників

Держави-члени забезпечують, щоб сторони справи та їхні представники діяли добросовісно, з повагою до суду та інших сторін, не спотворювали факти справи в суді свідомо чи несвідомо.

Article 22. Public Proceedings

Member States shall ensure that proceedings are open to the public unless the Court decides to make them confidential, to the extent necessary, in the interest of one of the parties or other affected persons, or in the general interest of justice or public order.

Стаття 22. Публічність судового розгляду

Держави-члени забезпечують, щоб провадження здійснювалося відкрито для громадськості, якщо Суд не вирішить зробити його закритим, за потреби, в інтересах однієї зі сторін, інших пов'язаних з нею осіб або в загальних інтересах правосуддя чи для охорони громадського порядку.

Article 23. Judicial independence and impartiality

1. Member States shall ensure that courts and tribunals and their judges enjoy judicial independence. The composition of the courts and tribunals shall offer sufficient guarantees to exclude any legitimate doubt about impartiality.

2. In the performance of their duties, the judges shall not be bound by any instructions and shall be free from influence or pressure and from any personal prejudice or bias in any given case.

Стаття 23. Судівська незалежність та неупередженість

1. Держави-члени забезпечують, щоб суди, органи та судді були незалежними. Склад судів та органів має забезпечити достатні гарантії для усунення будь-яких законних сумнівів щодо їх неупередженості.

2. Під час здійснення своїх обов'язків судді не зобов'язані виконувати будь-які вказівки і не мають перебувати під впливом або відчувати тиск, а також мати будь-які особисті упередження або упередження під час розгляду конкретної справи.

Article 24 Training

1. Without prejudice to judicial independence and differences in the organisation of the judiciary across the Union, Member States shall ensure that the judiciary, judicial schools and legal professions boost their judicial training schemes to ensure that Union law and procedures are integrated in national training activities.

2. Training schemes shall be practice oriented, relevant to legal practitioners' everyday work, take place during short periods of time and use active and modern learning techniques and shall encompass initial and continuous training possibilities. Training schemes shall in particular focus on:

(a) the acquisition of sufficient knowledge of Union judicial cooperation instruments and the development of built-in reflexes to refer regularly to Union case-law, to verify national transposition and to use the Court of Justice of the European Union's preliminary ruling procedure;

(b) the dissemination of knowledge and experience in Union law and procedures and in other legal systems;

(c) the facilitation of short term exchanges of new judges;

(d) the mastering of a foreign language and its legal terminology;

Стаття 24. Тренінги

1. Не обмежуючи незалежність суддів та відмінності в організації судової влади в межах Союзу, держави-члени забезпечують, щоб судові органи, судові школи та практичні працівники підвищували рівень суддівської підготовки для забезпечення інтеграції законодавства та застосування процедур Союзу в національній навчальній діяльності.

2. Тренінгові схеми мають бути практично орієнтованими, мати відношення до повсякденної роботи практикуючих юристів, проводитись протягом коротких періодів часу та використовувати активні та сучасні методи навчання, включати можливості навчання спочатку та постійно підвищувати рівень. Схеми підготовки мають зосереджуватись, зокрема, на:

(a) отриманні достатніх знань про інструменти юрисдикційної співпраці Союзу та розробленні правил, щоб регулярно звертатися до судової практики Союзу, перевіряти національне законодавство та використовувати процедури звернення з попереднім запитом до Європейського Суду;

(b) поширенні знань і досвіду у законодавстві, процедурах Союзу та інших правових системах;

- (c) сприянні короткотерміновому обміну новими суддями;
- (d) освоєнні іноземної мови та її юридичної термінології;

CHAPTER III: FINAL PROVISIONS

РОЗДІЛ III. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Article 25 Transposition

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive by ... [one year after the date of entry into force of this Directive]. They shall immediately inform the Commission thereof.

2. When Member States adopt those measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such a reference on the occasion of their official publication. The methods of making such reference shall be laid down by Member States.

3. Member States shall communicate to the Commission the text of the measures of national law which they adopt in the field covered by this Directive.

Стаття 25. Застосування

1. Держави-члени вводять у дію закони, положення та адміністративні заходи, потрібні для виконання цієї Директиви, впродовж ... [одного року після набрання чинності цією Директивою]. Вони негайно інформують про це Комісію.

2. Держави-члени, вживаючи ці заходи, повинні посилатися на цю Директиву або супроводжувати таким посиланням у випадку їх офіційної публікації. Способи такого посилання встановлюються державами-членами.

3. Держави-члени передають Комісії текст заходів, передбачених у національному законодавстві, які вони приймають у сфері, що охоплюється цією Директивою.

Article 26 Review

The Commission shall, not later than 31 December 2025, and every five years thereafter, submit to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee a report on the application of this Directive on the basis of both qualitative

and quantitative information. In this context, the Commission shall in particular evaluate its impact on access to justice, on the fundamental right to a fair trial and to an effective remedy, on the cooperation in civil matters and on the functioning of the single market, on SMEs, the competitiveness of the economy of the European Union and consumer trust. If necessary, the report shall be accompanied by legislative proposals to adapt and strengthen this Directive.

Стаття 26. Перегляд

Комісія не пізніше 31 грудня 2025 р. та кожні п'ять років після цього подає до Європейського парламенту, Ради та Європейського економічного та соціального комітету звіт про застосування цієї Директиви на основі якісної та кількісної інформації. У цьому контексті Комісія, зокрема, оцінює її вплив на доступ до правосуддя, фундаментальне право на справедливий судовий розгляд та ефективний засіб правового захисту, на співпрацю у цивільних справах та функціонування єдиного ринку, на SME, конкурентоспроможність економіки Європейського Союзу та довіру споживачів. За потреби цей звіт супроводжується пропозиціями законодавчих ініціатив щодо адаптації та посилення дії цієї Директиви.

Article 27 Entry into force

This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the *Official Journal of the European Union*.

Стаття 27. Набрання чинності

Ця Директива набирає чинності на двадцятий день після публікації в Офіційному журналі Європейського Союзу.

Article 28 Addresses

This Directive is addressed to the Member States in accordance with the Treaties.

Done at, [date]

For the European Parliament

The President

For the Council

The President

Стаття 28. Направленість

Цю Директиву адресовано державам-членам відповідно до Установчих договорів.

Місце, [дата]

Від Європейського парламенту

Президент
Від Ради
Президент

EXPLANATORY STATEMENT ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Civil procedure provides the means for the enforcement of the substantive rights and duties of legal subjects in legal proceedings. As such, it is inextricably linked with the fundamental right to a fair trial and effective remedy guaranteed under the Charter of Fundamental Rights of the European Union (Article 47 CFREU) and the European Convention on Human Rights (Article 6 ECHR).

Discussions on civil procedure harmonisation in the EU started over two decades ago with the presentation of the study on the approximation of Member States' rules of civil procedure (the so-called 'Storme Report'). Since then, the EU has adopted several measures with the view of approximating Member States' rules of civil procedure.

The Treaty of Amsterdam confirmed the EU's competence in the area of civil procedure, and this competence was further expanded by the Treaty of Lisbon. The EU has been working for a

Цивільний процес забезпечує реалізацію основних прав та обов'язків осіб шляхом розгляду і вирішення справ. Таким чином, він нерозривно пов'язаний з основним правом на справедливий судовий розгляд та правом на ефективний засіб правового захисту, що гарантовані Хартією Європейського Союзу (стаття 47) та Європейською конвенцією з прав людини (стаття 6).

Дискусії щодо гармонізації цивільного процесу в ЄС розпочалися понад два десятиліття тому, коли було презентовано дослідження щодо наближення правил цивільного процесу країн-членів (так званий «Звіт Сторма»). Відтоді ЄС ухвалив кілька документів з метою апроксимації правил цивільного процесу країн-членів.

Амстердамський договір підтвердив компетенцію ЄС у сфері цивільного процесу, і ця компетенція була додатково розширена положеннями Лісабонського договору. ЄС упродовж останніх

number of years on common minimum standards in criminal procedure and a certain set of such provisions already exists in the field of criminal justice cooperation in the EU. More importantly, these measures are not limited to cross-border disputes, but rather apply horizontally to all criminal proceedings. However, European citizens, especially those who move across borders, are far more likely to come into contact with the civil procedure systems of another Member State. Your rapporteur believes that although establishing rights is important, these can only become a reality once they are readily accessible to those entitled to them. Individuals need to be empowered to invoke these rights wherever in the Union they happen to be, and should be able to assert them including via approaching courts in other Member States as easily as in their own Member State.

Currently, there is no uniform law of civil procedure in the EU. What does exist instead is a regulatory puzzle consisting of three main types of pieces: a) a considerable thread of case law of the Court of Justice of the European Union (CJEU) on the enforcement of EU law rights in Member

років працює над спільними мінімальними стандартами у кримінальному процесі, і певний комплекс таких положень вже існує у сфері співробітництва в галузі кримінального правосуддя в ЄС. Ще важливішим є те, що ці заходи не обмежуються транскордонними справами, а скоріше застосовуються горизонтально до всіх кримінальних справ. Проте європейські громадяни, передусім ті, хто перетинає кордони, набагато частіше стикаються з цивільним процесом інших держав-членів. Доповідач вважає, що, хоча встановлення прав є важливим, вони можуть стати реальністю лише тоді, коли будуть доступними для тих, хто має на них право. Особам слід надавати повноваження застосовувати ці права в будь-якому місці в Союзі, в якому вони реалізуються, і вони повинні мати можливість заявляти про це, в тому числі через суди в інших державах-членах, так само легко, як і у власній державі-члені. Нині єдиного законодавства у сфері цивільного процесу в ЄС не існує. Замість цього є нормативна головоломка, яка складається з трьох основних частин: а) велика частина прецедентного права Суду Європейського Союзу (СЄС) щодо забезпечення прав ЄС в судах держав-

States' courts. CJEU has scrutinised diverging national rules on among others, time limits, interim relief, evidential rules, active or passive standing in the courts, and reparation, where national procedural rules could not guarantee the effective protection of EU law rights; b) a set of sector-specific pieces of secondary EU law, introducing detailed rules on various matters of a procedural nature based on Article 114 TFEU. These rules apply to both domestic and cross-border disputes and touch on fundamental procedural themes, such as legal standing, interlocutory injunctions, discovery rules, and interim relief; c) a series of EU legislative measures in the area of civil justice cooperation, limited to cross-border litigation and ranging from private international law uniform measures to autonomous EU procedural mechanisms that apply alongside national ones for domestic disputes.

Despite these instruments, the EU still lacks a clear vision on the functioning of common civil procedural law in the European legal order. The

членів. Європейський суд розглянув розбіжності національних правил, серед іншого, строків, тимчасових заходів, правил доказування, активної чи пасивної позиції в судах та порядку відшкодування збитків, коли національні правила не могли гарантувати ефективного захисту прав, наданих законодавством ЄС; б) набір окремих секторальних частин вторинного законодавства ЄС, який запроваджує детальні правила стосовно вирішення різних питань процесуального характеру на підставі статті 114 ДФЄС. Ці правила стосуються як внутрішніх, так і транскордонних спорів, і торкаються основних процедурних питань, таких як юридичний статус, тимчасові заборони, правила розкриття доказів і тимчасових заходів; с) низка законодавчих заходів ЄС щодо співробітництва у сфері цивільного правосуддя, що обмежуються питаннями транскордонного судочинства, починаючи з уніфікованих положень міжнародного приватного права і до автономних процедур ЄС, які застосовуються поряд з національними для внутрішніх спорів. Попри ці інструменти ЄС все ще не має чіткого бачення функціонування загального цивільного процесуального права в європейському пра-

essentially factual approach of the Court of Justice, as well as the incapacity to consider relevant remedial and procedural rules in all Member States inhibit the Court from establishing detailed rules of EU civil procedure. That being as it may, your rapporteur notes with satisfaction the CJEU case law's contribution to the cooperation between the Court and Member States' national courts, which has resulted in the removal of an enforcement burden from the Union Institutions, while also increasing Union citizens' and national courts' understanding of the EU legal order. In addition, despite the existence of sectoral EU instruments with procedural law implications, your rapporteur believes that regulating core procedural themes anew for every area of EU activity may lead to convoluted national regimes, inherently inconsistent and largely divergent depending on the substantive matter.

Your rapporteur believes that the principle of mutual recognition of judgments and the necessary approximation of legislation would facilitate cooperation between competent authorities and the judicial protection of individual rights. The increased mutual trust between the Member States' judicial systems will

вовому порядку. Існуючий підхід Суду Справедливості, а також нездатність узгодити відповідні тимчасові та процедурні правила у всіх державах-членах, перешкоджають Суду встановлювати детальні правила цивільного процесу ЄС. Як би там не було, доповідач із задоволенням відзначає внесок ССЄС у співпрацю між Судом та національними судами держав-членів, що привело до зменшення впливу з боку інститутів Союзу та розуміння національними судами законодавчої системи ЄС. Крім того, незважаючи на існування секторальних інструментів ЄС для врегулювання процесуальних відносин, доповідач вважає, що регулювання загальних процедур окремо для кожної сфери діяльності ЄС може призвести до заплутаних національних режимів, які за своєю суттю є суперечливими.

Доповідач вважає, що принцип взаємного визнання рішень та необхідне наближення законодавства сприятимуть співпраці компетентних органів у забезпеченні судового захисту прав особи. Підвищення взаємної довіри між судовими системами держав-членів також сприятиме покращенню функціо-

also contribute to the better functioning of the Internal Market and the fundamental Union freedoms.

As part of the move towards a European Area of Justice based on mutual trust, common standards of civil procedure now seem indispensable. In the Action Plan implementing the Stockholm Programme, the Commission announced a green paper on minimum standards for civil procedure for 2013.

Common minimum standards do not substitute national procedural systems in their entirety, or even partially, but allow for more protective and effective national procedural rules. More importantly, minimum procedural standards at EU level could contribute to the modernisation of national proceedings, to a level playing field for businesses, and to increased economic growth via effective and efficient judicial systems, while facilitating citizens' access to justice in the EU.

Your rapporteur is of the opinion that with the entry into force of the Lisbon Treaty, the Union has now the tools to help make people's daily lives and everyday business practices easier, reconciling the needs of citizens and the single market with the diversity of legal traditions among Member States.

нування внутрішнього ринку та основних свобод Союзу. У межах розбудови європейського простору правосуддя, що базується на взаємній довірі, спільні стандарти цивільного процесу сьогодні здаються незамінними. У Плані дій щодо реалізації Стокгольмської програми Комісія оголосила Green paper про мінімальні стандарти цивільного процесу на 2013 рік.

Спільні мінімальні стандарти не замінюють національну процесуальну систему цілком або навіть частково, але дозволяють застосовувати продуктивніші й ефективніші національні процесуальні правила. Також важливо, що мінімальні процесуальні стандарти на рівні ЄС могли б сприяти модернізації національних судових процесів, створенню рівних умов для бізнесу та збільшенню економічного зростання за допомогою ефективних і продуктивних судових систем, водночас сприяючи доступу громадян до правосуддя в ЄС.

Доповідач вважає, що з набуттям чинності Лісабонським договором Союз має потрібні інструменти, які допоможуть полегшити повсякденне життя людей і щоденну ділову практику, узгодити потреби громадян та

It is therefore submitted that the right way forward consists in the elaboration of systematic, minimum standards of EU civil procedure in the form of an across-the-board horizontal directive. This would lead to increasing mutual trust among EU judiciaries and ensure a common, EU-wide balancing of fundamental procedural rights for civil cases.

Additionally, the introduction of common procedural standards at Union level would arguably contribute to overall greater awareness of EU procedural rules and mechanisms already existing. They would also encourage cross-border trader by both consumers and businesses due to increased trust in the procedural systems of other states as a result of common procedural principles. Finally, such a development would also lead to increased trust between the judiciaries of the states and to a greater general feeling of justice, certainty and predictability across the Union.

In the course of the consultations and research leading up to the release of this report, your rapporteur has come to the conclusion that,

функціонування єдиного ринку з різноманітністю правових традицій, що існує серед держав-членів. Тому наголошується, що правильним шляхом є розроблення системних мінімальних стандартів цивільного процесу ЄС у формі загальнодержавної горизонтальної директиви. Це приведе до посилення взаємної довіри між судовими органами ЄС та забезпечення загальної збалансованості основних процесуальних прав у цивільних справах у масштабах всього ЄС.

Крім того, запровадження спільних процесуальних стандартів на рівні Союзу, безсумнівно, сприятиме загальній обізнаності про процесуальні правила та механізми, які вже існують в ЄС. Вони також заохочуватимуть транскордонний бізнес і споживачів, підвищуватимуть довіру до процесуальних систем інших держав за допомогою запроваджених спільних процесуальних принципів. Нарешті, такий розвиток також викликає підвищення рівня довіри між судовими органами держав і зростанням загального почуття справедливості, стабільності та передбачуваності в усьому Союзі.

Під час консультацій і досліджень, що проводились для підготовки цього звіту, доповідач дійшов висновку, що з метою повної реалізації ці-

for the purpose of fully realising the aims of the policy of judicial cooperation in civil matters with the emphasis on the promotion of mutual trust among the judiciaries and on effective access to justice, a level of coordination, coherence and systematisation that goes beyond the borders, interests and resources of one State would be required. Your rapporteur argues that the EU should promote reforms in the European law of civil procedure and is therefore in favour of a horizontal approach aimed at creating a set of common minimum standards. This report contains a proposal for a directive which is to be considered as a first step in the process of further harmonisation and convergence of Member States' civil justice systems and of the creation, in the longer-term, of a European Code of Civil Procedure. In this relation, action at EU level is deemed necessary.

For the detailed background to the legislative proposal, the reader is referred to the annex to the resolution above.

лі судової співпраці у цивільних справах, акцентуючи увагу на сприянні взаємній довірі між судовими органами та ефективному доступу до правосуддя, вимагатиметься відповідний рівень координації, узгодженості та систематизації, що виходить за межі кордонів, інтересів і ресурсів однієї держави. Доповідач стверджує, що ЄС має сприяти реформуванню європейського цивільного процесу, і тому виступає за горизонтальний підхід, спрямований на створення комплексу спільних мінімальних стандартів.

Цей звіт містить пропозицію щодо директиви, яка має розглядатися як перший крок у процесі подальшої гармонізації та зближення систем цивільного судочинства держав-членів та створення у довгостроковій перспективі Європейського цивільного процесуального кодексу. У цьому відношенні дії на рівні ЄС є необхідними.

Для детального пояснення законодавчої пропозиції здійснюється посилання на додаток до вищезазначеної резолюції.

1.2. Working Document Establishing common minimum standards for civil procedure in the European Union – the legal basis,

Committee on Legal Affairs, 21 December 2015 –
Робочий документ щодо запровадження спільних
мінімальних стандартів цивільного процесу
в Європейському Союзі, Комітет з правових питань,
21 грудня 2015 р.

Introduction

Вступ

Overview

Огляд

The aim of this working document is to give an overview of the scope of the European Union's legislative competence in the field of civil procedural law.

The free movement of judicial decisions is associated with the need to create a sufficient level of mutual trust between judicial authorities of different Member States. In this way, the principle of mutual trust serves for more legal certainty, providing citizens and businesses of the Union with sufficient stability and predictability. This document considers that – in line with the European Commission's past initiatives and the outcome of the joint projects of the European Law Institute and Unidroit¹ – the time has come for a legislative proposal setting out common

Метою цього робочого документа є огляд сфери законодавчої компетенції Європейського Союзу в галузі цивільного процесуального права.

Вільний обіг судових рішень пов'язаний з потребою досягнення достатнього рівня взаємної довіри між судовими органами різних держав-членів. Таким чином, принцип взаємної довіри слугує для більшої правової визначеності, забезпечуючи громадянам та підприємствам Союзу достатню стабільність та передбачуваність. У цьому документі зауважено, що, враховуючи минулі ініціативи Європейської Комісії та результати спільних проектів Європейського інституту права та UNIDROIT, настав час для законодавчої ініціативи, що визначає спі-

minimum standards of civil procedure law. Such a system of common minimum standards in the form of principles and rules, would serve as a basis for convergence of national regulations concerning civil procedure, establishing a balance between the fundamental rights of litigants in the interest of full mutual trust between the judicial systems of the Member States. This working document is mainly based on the in-depth analysis of the European Parliamentary Research Service entitled *«Europeanisation of civil procedure – Towards common minimum standards?»*.²

In light of the increasing amount of EU legislation in the field of civil procedure, and with a view to striking a balance between the interests of claimants and defendants in civil litigation,³ while promoting at the same time mutual trust between the judiciaries of the Member States, the issue of setting up 'common minimum standards' of civil procedure at EU level has become increasingly relevant. The question was explicitly raised by the European Commission in its discussion paper⁴ for the *Assises de la Justice* conference in November 2013,

льні мінімальні стандарти цивільного процесуального права. Така система спільних мінімальних стандартів у формі принципів і правил слугуватиме основою для зближення національного регулювання, що стосується положень цивільного процесу, встановлення балансу між фундаментальними правами сторін, та забезпечить інтереси повної взаємної довіри між судовими системами держав-членів. Цей робочий документ переважно ґрунтується на поглибленому аналізі Дослідницької служби Європейського парламенту, що має назву *«Європеїзація цивільного процесу – Назустріч спільним мінімальним стандартам?»*.

З огляду на збільшення кількості законодавчих актів ЄС у сфері цивільного процесу та з метою досягнення балансу між інтересами позивачів та відповідачів у цивільних справах, одночасно сприяючи взаємній довірі між судовими органами держави-члена, питання встановлення «спільних мінімальних стандартів» цивільного процесу на рівні ЄС стає дедалі актуальнішим. Питання піднімалося Європейською Комісією у документі на конференції *Assises de la Justice* в листопаді 2013 р., в якому наголошувалося на потребі забезпечення «повної взаємної довіри» між судовими органами в ЄС, а та-

where it emphasised the need for 'full mutual trust' between EU judiciaries, as well as for increased legal certainty by codifying existing Union rules of civil procedure.

Legislative options in the field of civil procedure

In order to increase mutual trust – a precondition of mutual recognition – three legislative options can be pursued, which are not mutually exclusive. First of all, certain types of procedure can be unified at EU level, and the judgments issued will benefit from mutual trust since they are based on a uniform set of procedural principles. This approach is implemented in the form of so-called 'optional instruments', which strike an EU-wide balance between the rights of claimants and defendants. These optional instruments rely on to a large extent upon background rules of national procedural law (e.g. on the composition of the court, and detailed rules on evidence).

A second option is the introduction of common (minimum) standards by way of directives. Until now, this has been done in two ways: by way of (1) sector-specific directives and (2) piecemeal

кож підвищення правової визначеності шляхом кодифікації існуючих у Союзі правил цивільного процесу.

Законодавчі можливості у сфері цивільного процесу

З метою підвищення взаємної довіри – передумови взаємного визнання – можливі три законодавчі варіанти, які не є взаємовиключними. Передусім певні види процедур можуть бути уніфіковані на рівні ЄС, і ухвалені рішення матимуть користь від взаємної довіри, оскільки вони ґрунтуються на єдиних процесуальних принципах. Цей підхід реалізується у формі так званих факультативних інструментів, які забезпечують баланс між правами позивачів та відповідачів. Ці факультативні інструменти значною мірою залежать від правил національного процесуального права, які до них застосовуються субсидіарно (наприклад, правил щодо складу суду та правил щодо доказів).

Другим варіантом є запровадження спільних (мінімальних) стандартів у вигляді директив. Дотепер це було зроблено двома шляхами: за допомогою (1) галузевих і (2) горизонтальних дирек-

horizontal directives, which address a given aspect of civil procedure in a non-sector-specific (i.e. horizontal) way, but are nevertheless limited to specific aspects of civil procedure (e.g. legal aid, mediation).

A third option is to adopt an across-the-board horizontal approach, which would not only be horizontal, but also address the fundamental principles of a fair civil procedure in a comprehensive way.

In the following, the working document will identify possible provisions in the Treaties that could serve as a legal basis for future approximation of civil procedure laws at EU level. It will thus look in detail at Article 81 TFEU on civil justice cooperation and Article 114 TFEU on internal market approximation, as the main alternatives for further action in the field. It will then consider the possibility to combine the two provisions and the advantages and limitations attached to such a solution. It will conclude with some suggestions and areas for further discussion.

тив, що складаються з окремих частин, які визначають певні аспекти цивільного процесу в неспеціалізований (тобто горизонтальний) спосіб. Утім вони обмежуються конкретними питаннями цивільного процесу (наприклад, правова допомога, посередництво).

Третій варіант полягає у запровадженні загальнонаціонального горизонтального підходу, який не просто діятиме горизонтально, а й усебічно узгоджуватиме фундаментальні принципи справедливого цивільного судочинства.

У подальшому в робочому документі буде визначено ті положення Договорів, які можуть послужити правовою основою для майбутнього наближення цивільного процесу на рівні ЄС. Зокрема, буде детально розглянуто положення статті 81 ДФЄС щодо співробітництва в галузі цивільного правосуддя та статті 114 ДФЄС щодо функціонування внутрішнього ринку як основних альтернатив для подальших дій у цій сфері. Відтак буде розглянуто можливість поєднання цих двох положень, а також переваги і недоліки, пов'язані з таким рішенням. Наприкінці буде визначено певні пропозиції та питання для подальшого обговорення.

Development of the legal basis

Based on the fundamental principle of conferred powers, the EU may legislate in a given area only if it has explicit competence to do so (principal of conferral: Articles 4(1) and 5(1) TEU) and in so far as it complies with the principles of subsidiarity and proportionality. In other words, even where the EU has the competence to enact legislation in a given area, it may not do so if the issue could be regulated better at national level (principle of subsidiarity: Article 5(3) TEU), or if the measures are not proportionate to the aim pursued (principle of proportionality: Article 5(4) TEU).

Civil procedure as an area of EU activity was already present in the *Treaty establishing the European Economic Community* (EEC, Treaty of Rome), where Article 220 EEC provided the legal basis for the approximation of Member States' civil procedural laws under a public international law regime. Specifically,

Розроблення правової основи

На основі основного принципу розподілу влади ЄС може ухвалювати законодавство у певній сфері лише у тому випадку, якщо він на це має чітко визначену компетенцію (principal of conferral: частина 1 статті 4 та частина 1 статті 5 Договору про Європейський Союз), наскільки це відповідає принципам субсидіарності та пропорційності. Іншими словами, навіть якщо ЄС має компетенцію ухвалювати законодавство у певній сфері, це не можна зробити, якщо питання може бути краще врегульовано на національному рівні (принцип субсидіарності: частина 3 статті 5 Договору про Європейський Союз) або якщо запропоновані заходи не відповідають визначеній меті (принцип пропорційності: частина 4 статті 5 Договору про Європейський Союз).

Цивільний процес як сферу діяльності ЄС вже було відображено у Договорі про заснування Європейського Економічного співтовариства (ДЄЕС, Римський договір), де у статті 220 ЄЕС було визначено положення, що забезпечило правову основу для наближення цивільних процесуальних законів держав-членів відповідно до ре-

Article 220 EEC provided that Member States should undertake to enter into negotiations with each other with the aim of simplifying the formalities governing the reciprocal recognition and execution of judicial decisions and of arbitral awards. However, Article 220 EEC was based on intergovernmental cooperation between the Member States, rather than on Community (now Union) competences. On this basis, the *Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters* (signed on 27 September 1968) was enacted, and entered into force in 1973. Article 220 EEC was only repealed by the Treaty of Lisbon.

In the 1992 Maastricht Treaty, civil procedure was explicitly recognised as an intergovernmental area of activity and included in the then 'Third Pillar'. It was only in the 1996 Amsterdam Treaty that civil justice moved to the 'First Pillar' of Union activity, thereby enabling EU civil justice measures to be adopted in the form of regulations and directives. More importantly, the Amsterdam Treaty introduced for the first time the objective of creating an 'area of freedom, security,

жиму міжнародного публічного права. Зокрема, стаття 220 ДЄЕС передбачає, що держави-члени повинні взяти на себе зобов'язання вести переговори один з одним з метою спрощення формальностей, що регулюють взаємне визнання та виконання судових рішень та арбітражних рішень. Однак стаття 220 ДЄЕС була заснована на міжурядовому співробітництві між державами-членами, а не на компетенції Співтовариства (нині Союзу). На цій основі було ухвалено Брюссельську конвенцію про юрисдикцію та виконання рішень у цивільних та комерційних справах (підписана 27 вересня 1968 р.), яка набрала чинності у 1973 р. Статтю 220 ДЄЕС було скасовано лише Лісабонським договором.

У Маастрихтському договорі 1992 р. цивільний процес було чітко визнано міжурядовою сферою діяльності та включено до тодішнього «третього стовпа». Проте лише в 1996 р. цивільне правосуддя перемістилося в «перший стовп» Амстердамського договору, що дозволило здійснити певні заходи на рівні ЄС у сфері цивільного судочинства й ухвалити конкретні нормативні акти та директиви. Ще важливіше те, що в Амстердамському договорі вперше було визна-

and justice' in order to facilitate the free movement of persons across the EU. Unlike in the field of substantive private law, where the EU does not enjoy an explicitly formulated general competence¹, its regulatory powers in the field of cross-border civil procedure have been acknowledged beyond any doubt ever since the Amsterdam Treaty.

As a consequence of a consistent evolution of the Union's competence in the area of civil procedure law, the entry into force of the Lisbon Treaty, further reinforced the EU's regulatory powers by clearly identifying civil justice as a separate field of EU competence introducing for that purpose in the *Treaty on the Functioning of the European Union* (TFEU) a separate chapter entitled '*Judicial cooperation in civil matters*' within Title V on an '*Area of Freedom, Security and Justice*'. However, despite the paradigm shift, the requirement of across-border element for Union competence to be triggered has been maintained under Lisbon. This means, in other words, that EU action in the area of civil justice is only possible if there are connecting factors in a case (e.g. residence, place of performance, etc.) pointing to at least two different Member States.

чено за мету створення «зони свободи, безпеки та справедливості» для полегшення вільного руху людей у всьому ЄС. На відміну від сфери суб'єктивного приватного права, де ЄС не має чітко визначеної загальної компетенції, його повноваження у сфері транскордонного цивільного процесу поза сумнівом з часу набрання чинності

Амстердамським договором. Унаслідок послідовного розвитку компетенції Союзу у сфері цивільного процесуального права, набрання чинності Лісабонським договором посилило регуляторні повноваження ЄС, чітко визначивши цивільне правосуддя як окрему сферу компетенції ЄС, відобразивши це в окремій главі Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) «Судова співпраця у цивільних справах» розділу V «Про зону свободи, безпеки та правосуддя». Проте, незважаючи на зміну парадигми, вимога про передачу компетенції Союзу у вирішенні транскордонних справ зберігається в межах Лісабонського договору. Це означає, іншими словами, що дії ЄС у сфері цивільного правосуддя можливі лише за наявності кількох поєднаних чинників у справі (наприклад, місце проживання, місце проведення

Regardless of the above developments, a considerable part of EU legislation in the field of civil procedure has been enacted on a different legal basis than the one on judicial cooperation in civil matters. Specifically, the general provision of Article 114 TFEU (ex Article 95 TEC) on the approximation of the internal market, has been and is still being used as the legal basis for a variety of sector-specific measures of civil justice, such as for example the Intellectual Property Rights Enforcement Directive (IPRED) and the most recent Directive on Antitrust Damages, which is often described as proceduralisation through the back door. In the remaining part of this document, both legal bases, Articles 81 TFEU and 114 TFEU will be examined in more detail and the possibility to be combined for the adoption of an instrument under a dual legal basis will be further explored.

Article 81 TFEU: Judicial cooperation in civil matters

Within the current Treaty framework, the legal basis for the harmonisation of cross-border civil procedure is provided in Title V TFEU, on the Area of Freedom, Security

тощо, які вказують щонайменше на дві різні держави-члени.

Незалежно від вищезгаданих подій, велика частина законодавства ЄС у сфері цивільного процесу була ухвалена на іншій правовій основі, ніж та, що стосується судової співпраці у цивільних справах. Зокрема, загальне положення статті 114 ДФЄС (колишня стаття 95 ДЄС) про функціонування внутрішнього ринку була і зараз використовується як правова основа для різних секторальних заходів у сфері цивільного правосуддя, таких як, наприклад, Директива про захист прав інтелектуальної власності (IPRED) та остання Директива про збитки від недобросовісної конкуренції, яку часто називають процесуальною. У решті частини цього документа обидві статті, що є правовою підставою, буде розглянуто детальніше, також буде розглянута можливість їх використання разом для запровадження конкретних заходів на подвійній правовій основі.

Стаття 81 ДФЄС. Судова співпраця у цивільних справах

У межах чинного законодавства законодавча база для гармонізації транскордонного цивільного процесу передбачена в розділі V ДФЄС «Про свободу, безпеку та

and Justice. Specifically, Article 67(4) TFEU gives the EU competence to facilitate access to justice, particularly through the principle of mutual recognition of judicial and extrajudicial decisions in civil matters.

This rule is exemplified in Article 81 TFEU, where it is provided that the EU is vested with the power to enhance judicial cooperation in civil matters with cross-border implications, based on the aforementioned principle. It is thus explicitly stated that the EU may adopt appropriate measures for the approximation of national laws, which may be adopted «*particularly*» when necessary for the proper functioning of the internal market, without such a link being obligatory anymore – as opposed to the previous regime under Article 65 TEC. It should be emphasised at this point that the notion of 'cross-border implications' should be construed in a broader manner and should thus not be perceived as synonymous to 'cross-border litigation'; almost pure domestic litigation with a limited cross-border element could be included in the scope of Article 81 TFEU.

According to the Treaty, measures for the approximation

правосуддя». Зокрема, у частині 4 статті 67 ДФЄС визначено компетенцію ЄС щодо полегшення доступу до правосуддя, зокрема через принцип взаємного визнання судових і позасудових рішень у цивільних справах.

Це правило розроблено на підставі статті 81 ДФЄС, де передбачено, що ЄС наділений повноваженнями щодо посилення судової співпраці у цивільних справах з транскордонними наслідками на основі вищезазначеного принципу. Тим самим прямо зазначено, що ЄС може вживати належних заходів для наближення національних законів, які можуть бути ухвалені «особливо» тоді, коли це потрібно для належного функціонування внутрішнього ринку, і таке посилення вже не є обов'язковим, на відміну від попереднього режиму відповідно до статті 65 ДЄС. На цьому етапі слід наголосити, що поняття «транскордонні наслідки» слід тлумачити в широкому розумінні, і тому не варто сприймати його як синонім поняття «транскордонне судочинство»; деякі внутрішні провадження із чітко визначеним транскордонним елементом можуть також бути включені до сфери дії статті 81 ДФЄС.

Відповідно до Договору, заходи щодо наближення за-

of the laws and regulations of the Member States may be adopted for: (a) the mutual recognition and enforcement of judgments and extrajudicial decisions, as between the Member States; (b) the cross-border service of judicial and extrajudicial documents; (c) the compatibility of the private international law rules of the Member States (conflict of laws and conflict of jurisdictions); (d) cooperation in the taking of evidence; (e) effective access to justice; (f) the elimination of obstacles to the proper functioning of civil proceedings, which may include making national civil procedures more compatible; (g) the development of alternative dispute resolutions (ADR); and (h) support for training of judges and other court staff.

By referring to legal acts indiscriminately as 'measures', it is arguable that Article 81 TFEU may serve as a basis for the harmonisation of national laws by means of either directives or regulations. This is further supported by Article 296(1) TFEU, providing that in situations where the Treaties «do not specify the type of act to be adopted» (as is the case in Article 81 TFEU), «the institutions shall select it on a case-by-case basis, in compliance with the

конів та інших актів держав-членів можуть бути ухвалені для: (а) взаємного визнання та виконання судових і позасудових рішень між державами-членами; (б) транскордонного вручення судових і позасудових документів; (с) забезпечення сумісності норм міжнародного приватного права держав-членів (конфлікт законів та конфлікт юрисдикцій); (д) співпраці в отриманні доказів; (е) забезпечення ефективного доступу до правосуддя; (ф) усунення перешкод для належного функціонування цивільного судочинства, що може включати спрощення національних процедур розгляду справ; (г) розроблення альтернативних вирішень спорів (ADR); і (h) підтримки підготовки суддів та інших працівників суду.

Посилаючись на правові акти, які не визначають конкретних «заходів», можна стверджувати, що стаття 81 може слугувати основою гармонізації національних законів за допомогою будь-яких директив чи правил. Це додатково підтверджується частиною 1 статті 296, що передбачає ситуації, коли у договорах «не визначено тип акта, який має бути ухвалений» (як у випадку зі статтею 81 ДФЄС), «установи обирають його для кожного

applicable procedures and with the principle of proportionality». The principle of proportionality is commonly interpreted as meaning that it is preferable to resort to non-binding instruments rather than binding ones, and – among binding instruments – to resort to directives rather than regulations.

A final aspect that could have a considerable impact on measures adopted under this head of competence, and that should be taken into account by the legislator is the situation of a minority of Member States to the EU, namely the UK, Ireland and Denmark. According to Protocol No 21 on the position of the United Kingdom and Ireland in respect of the area of freedom, security and justice, both States have opted out of measures in the AFSJ and only have the choice to opt-in on a case-by-case basis. Denmark, on the other hand, has permanently opted out from any measures adopted in the AFSJ (Protocol No 22). As a result, considerations of mutual trust and balancing of access to justice rights via harmonised EU rules of civil procedure adopted under Article 81 TFEU will never be applicable to all 28 Member States.

конкретного випадку, відповідно до застосовних процедур та принципу пропорційності». Принцип пропорційності зазвичай трактується як такий, що означає: краще вдаватися до не зобов'язуючих документів, ніж до обов'язкових, а якщо обирати документи, що мають обов'язкову силу, то краще скористатися директивами, а не регламентами.

Останній аспект, який може суттєво вплинути на заходи, ухвалені відповідно до цієї компетенції, що слід обов'язково враховувати законодавчому органу, це становище тих держав-членів ЄС, які перебувають у меншості, а саме Великої Британії, Ірландії та Данії. Відповідно до Протоколу № 21 про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно зони свободи, безпеки та справедливості, обидві держави відмовилися від прийняття заходів цього розділу, і вони мають можливість вибору випадків, коли до них приєднатися. З другого боку, Данія назавжди відмовилася від будь-яких заходів, прийнятих у розділі V (Протокол № 22). В результаті очікування взаємної довіри та збалансування доступу до правосуддя через гармонізовані правила ЄС цивільного процесу, ухвалені відповідно до статті 81 ДФЄС, ніколи не

виправдаються, оскільки не застосовуватимуться до всіх 28 держав-членів.

IV. Article 114 TFEU and its relation to Article 81 TFEU

Although the Europeanisation of civil procedure is provided with a specific legal basis in Article 81 TFEU, a number of purely procedural legal acts, or legal acts with procedural implications, have been adopted on the basis of Article 114 TFEU (harmonisation in the internal market).

Article 114 TFEU is commonly considered to be appropriate for enacting legislation applicable both to cross-border and purely domestic cases, provided that the measures adopted at EU level have as their object the establishment and functioning of the internal market. In other words, the cross-border element is simply not required for the application of Article 114 TFEU, and the only prerequisite is the functioning or establishment of the internal market.

Furthermore, Article 114 TFEU has the character of a *lex generalis*, i.e. a rule which is applicable only insofar as no other, more detailed rule (a *lex specialis*) is applicable. This is also supported by the

IV. Стаття 114 ДФЄС та її взаємодія зі статтею 81 ДФЄС

Хоча для європеїзації цивільного процесу передбачена конкретна правова база у статті 81 ДФЄС, низка суто процесуальних правових актів або правових актів з процесуальними наслідками були ухвалені на основі статті 114 ДФЄС (гармонізація у межах внутрішнього ринку).

Стаття 114 ДФЄС часто вважається прийнятною для ухвалення законодавства, що застосовується як до транскордонних, так і суто національних справ, за умови, що метою заходів, здійснених на рівні ЄС, є розбудова та функціонування внутрішнього ринку. Іншими словами, транскордонний елемент не потрібний для застосування статті 114 ДФЄС, і єдиною передумовою може бути розбудова та функціонування внутрішнього ринку.

Крім того, стаття 114 ДФЄС має характер а *lex generalis*, тобто правила, яке застосовується лише в тій мірі, в якій не застосовується жодне інше більш спеціальне правило (*lex specialis*). Це та-

wording of Article 114 TFEU, which starts with the expression «[s]ave as otherwise provided in the Treaties...».¹ In particular, in areas excluded from Article 114 TFEU by its second paragraph (i.e. the free movement of persons, the rights and duties of employees, and fiscal provisions), the enactment of procedural rules would have to be based on Article 81 TFEU, and not on Article 114 TFEU.

In line with the requirements set out by the CJEU,² if a given legislative act mainly pursues the objective of harmonising civil procedure, it should be based exclusively on Article 81 TFEU. However, if it mainly aims to harmonise rules governing the internal market, the legal act ought to be based exclusively on Article 114 TFEU. As Article 81 TFEU is exclusively concerned with civil procedural and private international law, it may not be invoked as a legal basis for measures aiming to harmonise substantive private law.

Furthermore, the main difference is that Article 81 TFEU requires the existence of a cross-border element, which is not required in the

кож підтверджується формулюванням статті 114 ДФЄС, яка починається зі слів «якщо інше передбачено в договорах...». Зокрема, у сферах, виключених зі статті 114 ДФЄС, у другому параграфі (тобто щодо свободи пересування осіб, прав та обов'язків працівників та фіскальних положень), ухвалення процесуальних правил має базуватися на статті 81 ДФЄС, а не на статті 114 ДФЄС.

Відповідно до вимог, встановлених ССЄС, якщо даний законодавчий акт спрямований переважно на гармонізацію цивільного процесу, він має базуватися винятково на статті 81 ДФЄС. Проте якщо це спрямовано головним чином на гармонізацію правил, що регулюють внутрішній ринок, правовий акт має базуватися винятково на статті 114 ДФЄС. Оскільки стаття 81 ДФЄС стосується виключно цивільного процесуального і міжнародного приватного права, вона не може бути використана як правова основа для заходів, спрямованих на гармонізацію матеріального приватного права.

Крім того, основна відмінність полягає в тому, що згідно зі статтею 81 ДФЄС вимагається наявність транскордонного елементу, який

scope of Article 114 TFEU, as it requires the measure to contribute to the functioning of the internal market, which is, however, not required by the former following the changes brought about by the Lisbon Treaty.

It can be concluded that the harmonisation of substantive private law and the harmonisation of purely domestic civil procedure are within the scope of Article 114 TFEU, but not within the scope of Article 81 TFEU, owing to its requirement of cross-border implications.

The lack of harmonised rules of civil procedure in the EU can be viewed as an obstacle to the smooth functioning of the internal market. This explains the presence of a growing body of EU instruments harmonising procedural law on the basis of Article 114 TFEU, such as the IPR Enforcement Directive or the Antitrust Damages Directive. In fact, these legal acts harmonise civil procedure of both a cross-border and a domestic nature.

The harmonisation of civil procedure which is required for the functioning of the internal market, but which is concerned with cases with

не є обов'язковим для застосування в межах статті 114 ДФЄС, оскільки вона вимагає, щоб зазначений захід сприяв функціонуванню внутрішнього ринку, що теж не вимагається після змін, закріплених Лісабонським договором.

Можна дійти висновку, що гармонізація матеріального приватного права та суто національного цивільного процесу належить до сфери застосування статті 114 ДФЄС, але не входить до сфери дії статті 81 ДФЄС, оскільки це вимагає транскордонних наслідків.

Відсутність гармонізованих правил цивільного процесу в ЄС може розглядатися як перешкода для нормального функціонування внутрішнього ринку. Це пояснює наявність зростаючої кількості інструментів ЄС, що гармонізують процесуальне законодавство на основі статті 114 ДФЄС, таких як Директива про захист прав інтелектуальної власності або Директива про збитки від недобросовісної конкуренції. Фактично ці правові акти гармонізують цивільний процес як транскордонного, так і внутрішнього характеру.

Гармонізація цивільного процесу, яка потрібна для функціонування внутрішнього ринку, але яка стосується справ із транскордонними

cross-border implications, is covered by both Article 114 TFEU and Article 81 TFEU. This is because there is an area of overlap. According to the CJEU case law, if one of the legislative aspects is primary, and the other only secondary (as in the vast majority of cases), only one legal basis may be invoked. However, if both regulatory aims are on an equal footing, the act in question is to be based jointly on both legal bases. In our case, this would be Articles 81 and 114 TFEU. It is however to be noted that, until now, no legal act in this field has had a dual legal basis. The existence of the two Protocols on the position of the UK and Ireland as well as Denmark mentioned above, pose serious obstacles to a potential combination of the two legal bases.

Conclusions

In order to increase mutual trust between Member States' judiciary systems, harmonising national civil procedure is of crucial importance. In contrast to optional instruments, which create a set of civil procedural rules working in parallel with national legal regimes, harmonising instruments touch

наслідками, охоплюється як статтею 114 ДФЄФ, так і статтею 81 ДФЄС. Це пов'язано з тим, що існує спільна сфера. Відповідно до прецедентного права ЄСЄС, якщо один із законодавчих аспектів є основним, а другий – лише вторинним (як у переважній більшості випадків), то може бути застосована лише одна правова база. Проте якщо обидві цілі регулювання є рівноправними, то дія, про яку йдеться, має базуватися спільно на обох юридичних підставах. У нашому випадку це були б статті 81 і 114 ДФЄС. Проте слід зауважити, що досі жоден правовий акт у цій сфері не мав подвійної правової основи. Існування двох протоколів стосовно позицій Великої Британії, Ірландії, а також Данії, згаданих вище, створює серйозні перешкоди для можливого поєднання цих двох правових підстав.

Висновки

З метою посилення взаємної довіри між судовими системами держав-членів надзвичайно важливим є гармонізація національного цивільного процесу. На відміну від факультативних документів, які створюють сукупність цивільних процесуальних правил, що застосовуються паралельно з національними

upon national civil procedure and oblige Member States to approximate their respective national rules in order to conform to the EU model.

This process of harmonisation can take place in two ways. On the one hand, the EU legislature can adopt sector-specific instruments based on Article 114 TFEU, thus addressing civil-procedural aspects of certain types of claims under EU law. On the other hand, the EU legislature can adopt horizontal instruments, harmonising national civil procedural laws with cross-border implications regardless of subject matter. According to the specific content, we can determine more precisely the most appropriate legal basis for the introduction of minimum standards in civil proceedings.

The creation of a well-functioning mechanism of minimum standards in civil proceedings does not happen through one action but through a process. Therefore, this working document starts the process towards creating a draft report.

правовими режимами, гармонізовані дії мають спрямовуватися на національний цивільний процес та зобов'язувати держави-члени наблизити відповідні національні правила до моделі ЄС. Цей процес гармонізації може відбуватися двома способами. З одного боку, законодавчий орган ЄС може застосовувати спеціальні секторальні інструменти, що ґрунтуються на статті 114 ДФЄС, таким чином регулюючи цивільно-процесуальні аспекти певних типів справ відповідно до законодавства ЄС. З другого боку, законодавчий орган ЄС може застосовувати горизонтальні інструменти, які гармонізують національні цивільно-процесуальні закони з транскордонними наслідками незалежно від предмета. Згідно зі специфікою цих відносин ми можемо точніше визначити найбільш доцільну правову основу для запровадження мінімальних стандартів у цивільному судочинстві. Створення ефективного механізму мінімальних стандартів у цивільному судочинстві відбудеться не за допомогою одноразової дії, а через складний процес. Тому цей робочий документ тільки розпочинає процес підготовки проекту доповіді.